

DOMOLJUB

Glasiló Jugoslovanske Kmetске Zveze

Izhaja vsako sredo ob 5. uri zjutraj. — Cena mu je 30 K na leto. —
Za tuzemstvo 50 K.
Posamezne številke se prodajajo po 1 K.

Spisi in dopisi se pošiljajo: Uredništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica. — Naročnina, reklamacije in inserati pa: Upravništvu „Domoljuba“, Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Beseda in dejanje.

Koliko razburjenja, pehanja, kako mnogo trpkosti je v času po končani vojni v celem našem narodu rodila ona razdvojenost, ki se je pokazala v našem kmetškem narodu, ki se je pojavila v obliki nove politične stranke takozvane Samostojne kmetске stranke v Sloveniji. In ob času volivne borbe, človek bi rad zamižal, da mu zginejo vsi oni žalostni prizori in pozabi silne udare, ki so bili namerjeni na staro doslej slov. ljudstvu vedno zvesto Ljudsko stranko. Koliko blata in gnojnice se je vrglo na stare zaslužene ljudske delavce — kako rožnato se je slikala bodočnost našega trpečega naroda.

Skratka, kar je bilo v SLS, kar se je delalo, vse se obsoja v nič, vse naj se zavrne in vsi oni, ki nastopajo kot kandidati SLS, pustite jih, zapeljali bodo naš narod. In ljudstvo kmetško se je dalo zapeljati ne tako, da bi bilo baš usodepolno, pač pa se je odklal en del kmetškega ljudstva, ki si je zbral drugo stranko, druge zastopnike. Porodili so se Samostojni ob sviranju harmonike, v vencih, rožah in pesmih. Težko, da bi bilo kakri politični stranki usojeno bolj rožnato rojstvo kot baš omenjeni politični stranki. In sedaj človeku ob tej misli nehoti pridejo na misel nešteti prizori v našem ljudstvu. Svatba je vesela, vsega dovolj, jesti in piti, vse nobel, kot da so svatje sami premožni, ženina in nevesto pa bi naravnost človek zavidal, če pa pogledaš par dni po svatbi, je pa že za kmetško večerjo trnjeva. Tako nekako je s svatbo »Samostojnih«. Volitve so minule in sedaj!

Osem njih poslancev se je strnilo z 31 srbskimi poslanci v en klub pod predsedstvom Srba Avramovića. Po številu jih je nekaj, a nimajo nobene zgodovine in drugi politiki gledajo nanje, kako se novi ljudje zasučejo v obširni dvorani političnega plesa cele države. A glej! Slovenskih Samostojnih ni videti, ker so ob vsi samostojnost v velikem številu srbskih tovarišev. V novi družbi se sami ne počutijo dobro, ker o njihovi hvalisani samostojnosti ni duha ne sluha. Ko bi se strnili s slovenskimi poslanci bi nekaj odtehtali, a sedaj, skoro vso svojo veljavo polagajo na teht-

nico, ki meri bolj srbske nego slovenske koristi. Naslonili so se na liberalce, o katerih za časa volitev niso hoteli slišati in doma še danes nočejo slišati. V družbi nekih tovarišev v klubu in liberalcev pa niso žrtvovali le svoje samostojnosti, marveč zatajili tudi samostojnost cele Slovenije, ki jo skoro ves narod vidi v avtonomiji, o kateri pa samostojna stranka nima ne besede še manj pa volje za dejanje. Ni še minulo po volitvah dva meseca, že so sami odgnili največje kar so tako varno skrivali in s čemur so ljudstvo slepili. To je njihovo stališče napram veri in cerkvi v državi.

Za človeka, ki pozna postanek samostojne stranke, ki pozna njih voditelje in njih očete je bilo mahoma jasno kam ta pot vodi z ozirom na versko vprašanje našega ljudstva. Vedno so trdili — mi smo pošteni in hočemo, da se ohrani duhovništvo, cerkev in vera. Priznajmo — mnogi so bili, ki so jim to verjeli in so v najboljši veri stopali v njih vrste, priznali bi naravnost mnogim pošteno misel — a glej, predno je kdo mislil, je zagrinjalo padlo in danes vidimo njih dušo, kot je ni, ne kot so jo sami drugim slikali. Te dni namreč objavljajo belgrajski listi njihov program, ki vsebuje med drugim eno važno točko in ta je: Samostojna stranka zahteva, da se naj državno vodstvo in državna ustava ravna po geslu: Vera je privatna reč. To je ravno taka vera kot jo imajo soc. demokrati, liberalci in komunisti. S tem je povedano vse tako jasno, da človek, ki kolikaj misli, mahoma lahko uvidi, na kako pot je šlo ono dete, ki se je rodilo v rožah in muziki, pa komaj je zadihalo svoje življenje, že našemu narodu seka njega deblo ob glavni korenini — avtonomije Slovenije in vere.

Ljudstvo pa lahko sodi — kake so bile besede, kaka so dejanja.

Proti italijanskemu vinu.

Prihodnjo nedeljo priredi Kmetška zveza na Štajerskem več protestnih shodov proti uvozu italijanskega vina v našo državo. Na teh shodih bodo naši vinogradniki jasno povedali našim državnikom v Belgradu, da je preprečitev uvoza italijanskih vin v našo državo za vinogradnike

življenskega pomena in ko bodo sklepali z Italijo trgovinsko in carinsko pogodbo, da bodo tudi v polni meri upoštevali njih biti ali ne biti. Če bodo pri sklepanju pogodbe naši državniki postopali tako, kot so pri sklepanju rapalske pogodbe, potem je gotovo, da bo italijansko vino preplavilo naš trg, našemu vinogradniku pa ne bo ostalo drugega kot beraška palica.

Vinogradi rede in vzdržujejo danes velik del Dolenjske in Štajerske, dohodki vinogradov so torej edini dohodek tisočev malih ljudi. Pomisliti se pa mora, da za sedaj ni druge pcti, po kateri bi prišli ti kraji do kruha. Niti s poljedelstvom, niti z živinorejo, niti s sadjerejo. Zalibog pridelujejo naši vinogradniki pod veliko težjimi pogoji kakor drugod. Vsled tega ne prenesejo proste konkurence z nobenim tujim vinom, zlasti ne z italijanskim. Konkurenčna zmoglost italijanskih vinogradnikov pa bo postala vsled nenavadnega napredka poljedelske industrije v Italiji še veliko večja kakor je bila dosedaj. Tako so začeli izdelovati pred kratkim v Veneciji novo vrsto olja, namreč iz groznih semen. Uporablja se kot jedilno olje pomešano z olivnim, ali pa v industriji za izdelovanje mila. Da spoznamo, kako bo to nov velik dohodek za italijanske vinogradnike, moramo preudariti, da se da pridobiti iz 70 do 80 milijonov centov grozdja, ki se pridelava v Italiji, okrog 250 tisoč centov olja. Francoski časopisi že tožijo o veliki konkurenci, ki jo delajo italijanska vina v Egiptu in v Indiji. Nadalje so delavci v Italiji veliko cenejši kakor pri nas, galica se dobi po dosti nižjih cenah in podnebje bolj ugaja trti. Poleg tega podpira in ščiti italijanska vlada vinogradništvo na vse načine. Naša vlada naj bi si tu vzela dober vzgled. V vseh svojih trgovskih pogodbah si je znala zagotoviti za svoja vina različne ugodnosti. Tako je izsilila iz Avstrije prost uvoz gotovih vin, kar je dunajski parlament po ljutih bojih šele 1905 odpravil. Tudi v italijanskem načrtu trgovinske pogodbe, ki se ima skleniti z našo državo, stoji na prvem mestu zahteva po prostem uvozu njihovega vina. Stvar bližnje bodočnosti je, da to merodajni krogi preprečijo.

K nam ne sme italijansko vino, ako nočemo uničiti lastnega vinogradništva.

Za danes pa grozi druga nevarnost, na katero smo dolžni opozoriti. Danes ali

jutri imajo zaseti naše čete ozemlje, ki nam pripada po rapalski pogodbi. Sliši se, da so tam trgovci nagrmadili velikanske množine italijanskega vina, ki ga upajo tako brez carine utihotapiti na naš trg. Ako upoštevamo, da se dobi v Italiji vina kolikor kdo hoče po 2 do 3 lire, bi prišlo za trgovca to vino 12 do 13 kron. Seveda bi cene pri nas gotovo ne padle veliko nižje kakor do sedaj in ves mastni dobiček bi šel trgovcem v žep. Z ozirom na naš domač vinski trg, ki je že prenapolnjen, in s stališča pravičnosti gospodarske politike, ki ne sme dopustiti, da se kdo obogati na škodo drugega, zahtevamo, da ukrene finančna uprava takoj potrebne korake, da se vse to vino zacarini, kakor vsako drugo uvoženo vino.

Poslanci SLS, združeni v Jugoslovanskem klubu, so zaradi tega že pred novim letom opozorili v obširno in natanko utemeljeni vlogi vlado na posledice, ki bi nastopile, ako bi vlada dovolila uvoz italijanskega vina. Gotovi smo, da bodo naši poslanci še nadalje ohranili oho važno vinogradniško zadevo v vidu in se potrudili, da se ugodno reši.

Poslovník.

Konstituanta se imenuje tista družba ljudi, ki naj izdela novo ustavo naše države. Ne moremo reči, da bi v tej družbi bilo kaj prida in dosti junakov. Tisti, ki so doma bili tako glasni, da si jih slišal v deveto vas, so v Belgradu tihi kakor kak »božji volek«. Med to sorto moramo prišteti najprvo naše »samostojne«. Ti gospodje, ki jih v Belgradu vodi znani liberalni doktor Vošnjak, hočejo na vsak način v vlado. Imenovali so že za ministra svojega mesarja Pucija iz Velikih Lašč. Ni nam znano, zakaj se to ni zgodilo, toliko pa je gotovo, da gredo z liberalci čez drn in strn.

Sedaj je v Belgradu na vrsti vprašanje poslovníka. Poslanci, ki na predloženi poslovník niso hoteli priseči, zahtevajo, da se poslovník prej spremeni. Samostojnim pa se je tako mudilo, da so prisegli takoj prvi dan in z njimi druga kričava sorta teh ljudi, ki se imenujejo socialdemokrate. Ti so po celem svetu razglašali, da so republikanci, v Belgradu pa so prisegli na poslovník, ki ga niti stari oče Protić, ki nikdar ni bil republikanec, noče priznati in nanj priseči.

Najbolj dobro se drži Jugoslovanski klub. On zahteva, da se poslovník spremeni, da konstituanta sama izdela poslovník, ga sprejme in nato poslanci lahko prisežejo. Dr. Korošec je v imenu poslancev Ljudske stranke na seji načelnikov klubov čisto pravilno predlagal, naj se prisega v novem poslovníku tako uredi, da se izloči prisega kralju in da poslanci, ki nočejo priseči, še dalje ostanejo poslanci, da morejo vršiti pravice in dolžnosti, ki jim jih je naložilo ljudstvo. To stališče Jugoslovanskega kluba so podpirali tudi komunisti. Toda »samostojni« zemljeradniki so rekli, da jih to nič ne briga, socialdemokrati pa so bili celo za to, da prisega ostane. Pa jih razumi, če moreš! Ljudstvo se-

veda tega »delovanja« samostojnih in rdečih privezov liberalnih bankirjev ne bo razumelo ter jim bo pokazalo pot, odkoder so prišli.

Jugoslovanski klub pa stoji neomajno na stališču, da ne popusti niti za las. Ta boj ni lahak. Pretečeni teden so liberalci grozili poslancem, ki niso prisegli, da jih vržejo iz zbornice. Tega seveda niso upali storiti, ker bi bili v tem vrgli iz zbornice večino Slovencev in skoro vse Hrvate. Vendar je na ponedeljkovi seji poslancem Ljudske stranke, ker niso prisegli, liberalni predsednik zbornice dr. Ribar prepovedal voliti zastopnike v odbor, ki naj izdela nov poslovník. Nekaj nasilja je liberallec moral pokazati. Gotovo pa je, da je ravno Jugoslovanski klub s svojim odločnim in treznim nastopom dosegel, da se je izvolil odsek za nov poslovník. S tem so gospodje večine priznali, da treba novega poslovníka. S tem so morali tudi molče priznati, da je stari s svojo prisego in drugimi določbami neprimeren. To je vsekakor velik uspeh.

Sedaj gre boj za to, koliko glasov naj zadostuje, da se sprejme ustava. Naši poslanci zahtevajo, da morajo novo ustavo sprejeti zastopniki vseh treh plemen; zato zahtevajo $\frac{2}{3}$, večino. Liberalci s samostojnimi vred pa so za navadno večino. Tako bi lahko Srbi s pomočjo liberalcev, samostojnih in socialdemokratov sklenili lahko najgorostasnejše reči proti Slovincem in Hrvatoma.

Tak je danes položaj v konstituanti. Edino resno in odločno vlogo igra tu Ljudska stranka. Oni pa, ki so ob volitvah kričali, da bodo gore predstavljali, igrajo v Belgradu vlogo žalostnih lakajev s fraki in brez frakov. Tako kakor samostojni, še ni nikdar nobena stranka izdala svojih obljub, zato pa tudi še nikdar nobena stranka ni tako hitro in žalostno končala kakor bo samostojna.

Izdajalec in hinavec drugega ne zaslužil!

„Slepi spregledujejo“.

(Iz Novega mesta.)

Nikdar se menda niso te evangeljske besede bolj uresničevale, kakor pri naših samostojnejših. Odpirajo se jim oči šele zdaj, ko so njihovi poslanci zavozili samostojni voz v blato, iz katerega ga ne bodo izvlekli nikoli. Najbolj so jih presenetili njihovi poslanci s tem, da so tako hitro prisegli.

Pred kratkim sem se peljal iz Ljubljane. K meni prisede znan agitator samostojne v tukajšnji okolici. Mož je bil precej zgovoren in po kratkem uvodu prideva do strank. Tarna je: »Poslanci, ki smo jih s tolikim trudom spravili na poslanske stolčke, so nas pustili na cedilu.« Vprašam ga: Zakaj? To bi ga morali slišati in videti, kako sem ga zadel s to besedico! »Kaj še ne veste?« — odgovori. — »Poslanci samostojne stranke, ki so nam ob vsaki priliki na vsa usta obljubljali in se rotili po shodih, kako bodo zaogovarjali naše interese, ti poslanci so novi kapitalistični vladj prisegli. Pa to še ni vse!« — tarra dalje — »Zvezali so se z najhujšimi sovražniki kme-

tov, z liberalci.« Mož je grozil, da bo prvega, ki mu bo prigovarjal, naj agitira za to stranko, ki je svoje volivce tako nalagala in ogoljufala — razčesal na dvoje. Kakor besen je letal po vagonu in videti mu je bilo, da bi bil to tudi storil, če bi tisti trenutek koga od teh dobil. Vedernjak, Skalicky in drugi samostojni priganjači okoli Grma, ali slišite, kako vam vaši preslepljeni pristaši molijo levite? Stranke z lažnimi programi še niso živele nikoli dolgo. Z letošnjim snegom bo skopnela tudi vaša stranka.

SKS je sklicala v ponedeljek 10. t. m. v Novem mestu javen shod. Napovedana sta bila dva poslanc, da podata svojim volivcem poročilo o delovanju v parlamentu. Ljudstvo je čakalo, a mesto obljubljenih poslancev se pojavi pred njim znani vinarški nadzornik Skalicky. Napovedana poslanca sta bila baje poklicana v Belgrad, da ja ne zamudita pomagati kovati centralistične verige, s katero hočejo samostojneži sporazumno z demokrati zvezati slovenskega kmeta. In veste, kaj si je upal ziniti general samostojne v tukajšnji okolici? Rekel je kmetom v obraz, da plačujejo še vedno pre malo davka. To vam je prijatelj kmetov. Gotovo mu je dolgčas, da ima več oblasti odirati našega ljudstva, kakor v medvojnem času, ko je stikal po podstrešjih za žitom. Dobrosrčnost ljudstva se imate zahvaliti, da vam ni ob teh besedah prerahljalo vaših močnih kosti. Seveda, kdor na stroške davkoplačevalcev »kmetuje« in si pri tem kupiči tisočake, ta ne more imeti smisla, kako katastrofalno vplivajo vnebovpijoči davki na naše ljudstvo. G. Skalicky, pomislite prej, od koža živite, potem govorite! — Naj zadostuje za danes. Pa se še vidimo!

Dva shoda.

(Iz Dobropolj.)

Na sv. Treh Kraljev dan smo imeli v Dobropoljah pravzaprav dva shoda. Zjutraj po sv. maši se je pripeljal velikoški Pucelj. Večer pred shodom samostojni še niso dobro vedeli, kje da bo shod. Pucelj jo je udaril v Berdavsovo oštarijo, kjer se čuti najbolj varnega. Že teden prej so našli dvorano pri Štihu, pa so se menda česa zbal, da so tako skrivali shod. Tudi je Pucelj trdil, da ni shod, ampak samo pomenek. Ko so naši videli, da jo je Pucelj krenil v Berdavsovo oštarijo, udarili so jo tja in Pucelnu povedali, kar zasluži. Mož se je zaogovarjal, da je prisegel samo za štirinajst dni. Bil je zelo zbeگان, ker so ga naši preveč motili. Celo njegovi tovariši so mu ugovarjali. Pucelnova desna roka Mustar iz Kompelj je tudi to pot imel veliko besedo. Mož se je bahal, da je dober gospodar, ker je toliko let bil župan. Povedal pa ni, da so ga njegovi občani za plačilo odstavili. Tako se je Pucelnov shod vršil.

Popoldne ob 3. uri pa je bil sklican shod Kmetijske zveze. Ljudska dvorana je bila do zadnjega kotička polna. Kalšno nasprotje v primeri s Pucelnovim shodom. Pri Berdavsu tako razburjenje, tu pa tolika navdušenost. Na shod je prišel poslanec Škulj, ki ga je občinstvo navdušeno

pozdravljalo, ko je stopil na oder. Nato je obrazložil politični položaj posebej še taktično Jugoslovanskega kluba. Poslušalci, vidno zadovoljni z njegovimi izvajanjmi, so mu glasne pritrjevali. Nato je predsednik shoda, župan Prelesnik, prebral sledečo resolucijo:

Dobrepoljčani, zbrani na shodu dne 6. jan. 1921 izražamo popolno zaupanje Jugoslovanskemu klubu za njegov neustrašen boj za ljudske pravice in kličemo neustrašeno naprej do zmage.

Na obrazih odhajajočih se je videlo, kako so bili zadovoljni. Pucel nam krčmaril ne bo — ta misel je prešinjala vsakega Dobrepoljčana. Smo pa tudi pri volitvah pokazali, da Pucelna ne maramo. Mož naj nas ne hodi farbat, ker ga boljše poznamo kot slab denar. Živeli Dobrepoljčani.

Koledarček JKZ.

Člani in članice Kmetске zveze, vsi naši somišljeniki, ali ste ga že naročili? Če še niste, hitite, da zaloga ne poide. Tajništvo Kmetске zveze ima le še nekaj izvodov na razpolago. Vsak naš kmet, vsaka kmetica pa mora imeti ta koledarček. Tu boš našel zbrana vsa pojasnila o poštnih in kolkovnih pristojbinah, različne račune iz stare v novo mero in narobe, najpotrebnejše podatke za živinorejo itd.

Poleg tega pa vsebuje koledarček prav poljudno načrtane vse panoge našega gospodarskega življenja.

Anton Pevec je poljudno očrtal »Smernice slovenskega kmetijstva«, »Krmiljenje govedi in prašičev«, »Domače mlekarstvo«, »Krava v šolci«, »Postavne določbe glede jamstva pri kupčijah s živinoc«. Sadjarski nadzornik M. Humek je v članku »Ne samo saditi, ampak tudi gojiti«, pokazal glavne naše sadjereje in nas poučil, kako naj sadimo mlado neobglijeno drevesce.

V odstavku »Zdravljenje domačih živalic najdemo vsa, našemu kmetu tako silno potrebna navodila, kako si pomagamo, če pride ta ali ona bolezen v naš hlev.

Na koncu ima koledarček še cel šop praznih listov za vsakdanje zapiske.

Koledarček je lepo vezan v prav lični žepni obliki in stane samo 11 K, s poštnino vred 12 K, kar je pri današnji draginji gotovo zelo, zelo nizka cena. Razprodaja ga tajništvo Jugoslovanske Kmetске zveze v Ljubljani, Jug. tiskarna. Torej vsak, ki koledarčka še nima, hitro po dopisnico in naj naroči na gornji naslov. »Domoljub« Vam ga najtopleje priporoča.

Razgled po svetu.

IZ KATOLIŠKEGA SVETA.

Na Francoskem, kjer so hoteli cerkev čisto uničiti, gre katoliška stvar lepo naprej. Posebno lepo se razvijajo katoliške šole, ki so jih katoličani ustanovili proti državnim brezverskim. V enem samem okraju Men & Loar je 728 državnih brezverskih šol in 508 katoliških. A katoliške imajo celih 4329 učencev več ko brezverske državne. Od leta 1914 dalje se je število katoliških otrok pošestorilo. — Tudi v Avstraliji se katolišanstvo zelo lepo širi. Tu je približno milijon katoličanov. Cerkevna uprava je razdeljena na 24 škofij, med temi je 7 nadškofij in dva apostolska

vikariata. Katoliških cerkva je nad 2000, duhovnikov pa samo 1500. Tudi tu imajo katoličanje svoje šolstvo. V njih 1600 učilnic hodi skoraj 173.000 šolarjev. — Pogledimo v Ameriko! Tudi tu se bujno širi katoliška stvar! Zelo lepo se organizirajo katoliške ženske, ki so se organizirale šele pred 6 meseci. Do konca minulega leta je bilo v 300 organizacijah včlanjenih milijon katoliških žena, vse organizacije pa so združene v veliki osrednji zvezi. Organizirano katoliško ženstvo je pravkar otvorilo odločen boj proti prizadevanju, da bi se z zakonom zaščitila tajnost vzrokov, vsled katerih se omejujejo porodi. — Sv. oče je nastopil zadnje čase posebno ostro proti plesnim norostim, ki se jim — žal — udajajo tudi sicer dobri katoliški ljudje. Tudi pri nas bo treba začeti ta boj proti plesom, ki tako kvari versko življenje naših katoliških ljudi!

ITALIJA.

Italija je končno vendar enkrat napravila konec D' Annuncievim pustolovčinam, ko je z redno vojsko zasedla Reko. Pravijo, da bi rada, da bi tako ostalo kakor je. To pa je ravno hotel D' Annuncio, da bi Reka ostala pod Italijo in tako gre njegova setev v klasje. Nekaterim Rečanom, ki bi bili vendar radi samostojni, to ni po volji in upajo, da Italijani kmalu odpotujejo čez morje. Bog daj, da se skoro izpolnijo njihove želje! Zaupati pa verolomni Italiji ne moremo prav nič. Pravkar je poslala naši vladi zahtevo, naj se rapalska pogodba izvede šele pomladi, češ, da se ji morda vendar posreči obdržati uropane pokrajine.

GRČIJA.

Svoj čas so dejali, da je svetovna vojska zadnja vseh vojska. Kako neki, če pa ni pravice na svetu razen tiste namreč, ki jo ustvarja sila in pest. Rusija, Poljska, Nemška Avstrija pričajo, da v današnji družbi še dolgo ne bo miru. In Grčija, ki je toliko trpela v balkanski in svetovni vojni, se je zopet zapletla v nove boje in homatije s Turčijo. Zmaga, pa naj bo kjerkoli, bo zopet zmaga sile in ne pravice, ker nihče ne vpraša, kaj je prav in kaj ne.

MAŽARSKA.

Na Mažarskem še vedno delujejo temne sile z vso močjo za Habsburžane. Ali se jim jih bo posrečilo spraviti na prestol ali ne, to je drugo vprašanje. — Mažari bi bili z vsemi sosednimi državami sila radi prijatelji. Vsaj tako pravijo, in kdo bi jim ne verjel, če jih ne pozna. Posebno prekmurske Slovence, ki so jih nekada tako brezskrbno izžemali, silno ljubijo. Kar 5 časopisov so jim začeli brezplačno tiskati, 2 v Ameriki, 3 pa doma, da bi jim dokazali svoje udanost. No, kar je, je. Preje naj bi jim bili to uslugo storili, danes imajo itak svojih časopisov dovolj, ki so boljši od mažarskih. — Zapadnega dela, ki ga je mirovna konferenca prisodila Nemški Avstriji, še vedno noče izročiti, ker upa, da se bo morda še dalo »zglihati«.

NEMŠKA AVSTRIJA.

Ta država je čimdalje v večjih škripcih. Ni denarja — zlatega namreč, papirja imajo dovolj — in ne kruha. Ljudje pa hočejo jesti in živeti. Razni verižniki bedo še pomnožujejo. Zato zahtevajo nekateri za take trote in zločince smrtno kazen. Avstrija upa na tujo pomoč. Zlasti L. Francijo se zanaša kot otrok na svojo teto. Kako že pravi naš pregovor? »Pomagaj si sam in pomore ti Bog!« Kdor pa tega ne more, ostane revež. Rešitev je v delu. Ljudje pa nočejo delati, ampak — štrajkajo.

NEMČIJA, FRANCIJA, ANGLIJA.

Nemčija je ob vsej nevarnosti, ki ji preti od boljševidskih idej, z boljševidizmom vendar lahko zadovoljna. Ta jo namreč brani, da jo zmagovalci čisto ne izropajo. Anglija, ki se boji boljševidikov kot vrag križa, se namreč boji, da bi obubožana Nemčija ne prešla v tabor boljševidikov. Zato hoče Nemčijo ohraniti še pri moči. Pri tem jo vodi seveda tudi misel, da mora za hrbtom Francoske imeti močnega nasprotnika Francije, da tako zadnji ne bi preveč rožički zrasli. Francija se pa zopet boji Nemčije in ji seveda tako postopanje ni

pogodu. Dancs bi raje videla Nemčijo v franže razbito kot pa jutri. Tudi sicer Francijo skrbi, kako se bo vzdržala pri sedanjih moči. Zato je začela tudi z notranjimi preuredbami. Državo hočejo razdeliti na 25 samoupravnih pokrajin. Te dni je odstopila tudi vlada, ker v parlamentu ni imela zaupanja.

Po naši domovini.

IZ ŠMIHELA PRI NOVEM MESTU.

Tudi naše Podgorje ima svojo zgodovino, preteklo in sedanje, če ne toliko znamenito, pa toliko bolj zanimivo. Znameniti velmože zadnjih časov, ki ne hodijo niti po svojih podplatih, so naši komunistični in samostojni očetje. S tem blagoslovom je bogato obdarjena naša fara. Zadnje volitve so jim delale nebroj preglavic. Kajpak, saj vsakdo ve, da se tliko ovac ne sežene kmalu do korita. Hoteli so kar največ vode napeljati na svoje mlince, a končno so uvideli, »da se resnica šele tedaj spozna, kadar je čuti oba zvona.« Tudi SLS je sijajno prestala svojo izkušnjo, osobito, ker so komunisti in samostojni metali golide blata in povk na njene pristaše.

Gotovo boste trko spoznali, da sem Podgorec, ker se niti predstavil nisem; prav imate! Podgorec sem, kmalu pod Gorjanci, spadam pa v okoliš šmiheljskega zvana. Na našega farnega patrona sv. Mihaela sem take ponosen, da me je kar globoko v dušo zabolelo, ko sem že parkirat šlihal nič častno obsojbo: »To zaplankano Podgorje.« Ne boste nas več omalovaževali, sedaj sem sklenil, da bom večkrat po opravih prirobitil v vas k »Domoljubu«, da bo ta svetu pomagal malo pokukati za naše »planke«.

Na dan sv. Treh kraljev sem zašel med mladino v društveno dvorano, kjer so naši fantje Orli priredili »akademijo« ali kaj. Po pravici povem, da sem kar gledal, ko sem videl telovadbo Orlov, Orlic in naraščaja. To je sad tukajšnjega izobraževalnega društva, ki je začel vzorno in koristno delovati pod spretno roko g. kaplana. Drenja je bilo dosti, pa kaj vidim? Zadenem ob čislanegega komunistu g. Pirnarja, ki je prišel gledat »našo čukarijo«. Bravo, včasih človeku dobro stori, če zaide med dobro družbo. Toda g. Pirnar najbrže išče snovi za svoj posel. Čudno, da še ni »Km. list« ozir. »Ljudski glas« prinesel članka o tem izpod njegovega spretnega peresa. Toda moral je že uvideti, da celo papir ni tako potrpeljav, kot so naši gg. duhovniki, v katere se zaganja z vso svojo ljutostjo. Bojimo se le, da bo Večni sodnik enkrat zavihljal »ta velko gorjačo nad temi antikristi. G. urednik, pa ne, da bi vrgli moj članek v koš, ker sem malo gostobeseden! Pa pridem še drugo sredo! Srečno in uspeha polno novo leto 1921 vsem bralcem in bralkam »Domoljuba«!

IZ SODRAŽICE.

»Velika ljubezen do kmetia« ali nečuvno ravnanje oblasti. Tukašnja kmetška občina poseduje bogat lov. Že od leta 1904. ima istege v najemu bližnja graščina Kosler za ceno 1200 kron letno. Za prvih pet let, to je do leta 1915., se je najemnina lova podaljšala potom sklepa občinskega odbora za isto ceno brez dražbe. Istotako je občinski odbor leta 1914. sklenil, da se najemnina lova podaljša za dobo 10 let, to je do leta 1925. istemu zakupniku za isto ceno. Da najemnina lova 1200 K letno v sedanjih razmerah ne odgovarja vrednosti lova, je dovolj dokaza s tem, ako najemnik v teku cellega leta samo enega srnjaka ustrelil, je ta vreden toliko ceno, kolikor stane lovska najemnina za vse leto. Vsa ostala divjačina, ki se je veliko postrelja, je najemniku lova za nameček. — Sedanjí občinski odbor je — uvidevši, da se godi s tem občini velika krivica, ker se ni dal lov tretjo dobo pravilno na dražbi v najem, ker je istočasni občinski odbor na predlog tedanjega žrnpana potrdil, naj se lovska najemnina podaljša in pusti graščini Kosler za nadaljno dobo deset let za isto ceno brez dražbe — sklenil, da naj se vložil prošnja in pritožba na pristojno mesto za razveljavljenje na tako nezakonit način

iklenjene pogodbe. Podana je bila pritožba na krajno glavarstvo Kočevje, potem na deželno vlado v Ljubljani in na ministrstvo šume v Beograd. Pritožba je zdaj rešena tako čudnim putem, da je to vzbudilo pri večini občanov upravičene dvome o deljenju pravice. — Zakon o najemoddaji občinskega lava od leta 1887 z dne 27. septembra, člen I., se glasi: »Občinski odbor zamore skleniti, da se lov podaljša za pet let, največ za deset let, istemu zakupniku za isto ceno brez javne dražbe. Za oddajo podaljšanja daljše dobe, presegaajoče deset let, ne more skleniti občinski odbor, ampak se mora lov oddati na javni dražbi.« V tem smislu se je glasila pritožba, potem pa laka nečuvna rešitev. Vprašamo: ali so še v veljavi zakoni za vse, ali samo za nekatere? — Prav enak slučaj se je zgodil v občini velikolaški. Tam je oblast pritožbo povoljno rešila in razveljavila pogodbo, pri nas pa je ni, ampak rešila slučaj v prilog najemniku. — Mnogo se je trudili za to, da se ne ugoditi pritožbi, neki odveitnik, ki ima ta lov v zakupu od graščine. Taki in podobni ljudje mnogo kričijo, da so prijatelji kmeta, to so pa le sladke besede, ki jim žalibog marsikateri verjame. Koliko je oškodovana naša občina s temi za lov se je oglašil ponudnik za vsako leto 15.000 kron in sicer brez dražbe. Petnajst tisoč kron bi prešla občina vsako leto! Občinski dolg bi se s tem zneskom poravnal v dveh letih. Za nadaljnja tri leta bi se stavila dotična vsota v proračun za občinske potrebe in bi se s tem bremena davkoplačevalcem zmanjšala za več kot polovico. Vse je protivno kmetu. Tudi ravnanje oblasti nasprotuje kmetiskim težnjam, ki imajo uglajen jezik za svoje koristi, o tem dovolj prepričevalno govori tudi ta zadeva. Res ni čudo, ako se trudijo taki ljudje z lepimi besedami, da bi vodili kmeta za seboj; ampak prečudo je to, da trdijo in hitijo z njimi čez dra in stran nekateri kmetje in s tem škodujejo sami sebi. — Ta slučaj naj nas vendar vzdrami, da sprejdemo in ne zaupamo vsakemu, ki zna le sladko govoriti ter deluje na to, da bi kmet ostal vedno le molzna kravica. Tovariš-kmetje, premislite dobro: samo prazne, četudi sladke besede in obljube niso vredne nič! Dejanj in blagih del v korist kmetškemu stanu zahtevajte od njih! S tem naj se izkažejo vsi sladkobesedneži.

IZ SELC.

Braino društvo v Selcih je zadnja leta vedno zatrevalo, da je nevtravno, da mu gre samo za izobrazbo, ne pozna nobenega strankarstva. Še lansko leto je nadučitelj Mihelčič zatrevjal: v tem društvu so lahko vsi, saj je član tudi tak, ki je naročen na »Slovenca«. Sedaj pa so le pokazali svojo pravo barvo, da hoče biti namreč staro liberalno društvo. Nadučitelj je na občnem zboru s poudarkom govoril: »ker oni zlorabljajo javne prostore za agitacijo njihovih časopisov, moramo mi gledati, da njihovjamo le svobodomiselnih liste.« Meril je na naše duhovnike, ki izvršujejo svojo vestno dolžnost, da na prikljni svare pred slabimi časopisi in priporočajo dobre. — G. nadučitelj, napovedujete boj; vedite, da nas dobite pripravljene! Kot pristni Gorenjci smo veseli odkritega nasprotstva; binavščina se nam je studila. Ako boste hoteli res zopet poživljati ugasi liberalizem, pa se zavedajte, da boste pri poštenih ljudeh gotovo izgubili še tisto veljavo, kar vam jo je ostalo od Valjege dela najprej za samostojne, potem za demokrate.

LOKA PRI MENGŠU.

Kakor drugje, tudi pri nas težko pričakujemo izpeljavo agrarne reforme. Naše oči to upre na posestvo Habach, ki bi se lahko razdelilo brez vsake škode. Sedanja lastnica Baronovka Lichtenberg je vdova brez otrok. Do te zemlje imamo tudi pravico, ker so jo že toletja obdelovali naši pradedje in dedje in jo jo gojili s svojim zaojem. Bojimo se pa, ta bi naš up ne spaval po vodi. Sedanja lastnica je namreč posinivila nekega pruskega lastnika, ki je bil nekaj časa med vojsko pri tej nastanjen in hoče celo posestvo prepustiti njemu. Svojege »sina« ponuja sedaj naši in osedujim občanom, da bi ga vzeli v občinsko vzevo, da bi mogli na ta način dobiti jugoslo-

vansko državljanstvo. Za to ima najetege vnetega narodnjaka, liberalnega advokata. Občanom obljubuje visoke nagrade, ravnotako tudi možem, ki bi ga pomagali spraviti v občino. Žalibog je nekatere pridobila, drugi pa se drže trdno, in jih tudi obljubljene gozdne parcele ne omajejo. Može, ali bi bilo pometnejše naše postopanje. Sedaj, ko vam hoče to posestvo kot zrelo jabolko samo pasti v naročje, ga pa hočete bacniti sami od sebe, da ga ujame tujec. Pozivljamo vlado, naj hiti z agrarno reformo in naj na noben način ne podeli temu tujcu državljanstva. Tujcev ima tako Jugoslavija veliko preveč.

IZ BRDSKE OKOLICE.

Dne 10. t. m. smo pokopali »Lešarjevega očeta«. Kako daleč naokoli je bil znan, je pričal njegov pogreb, takega še ni videla naša fara. Naj v miru počiva, blaga duša! — Dne 2. t. m. smo imeli občni zbor krajevine Kmetške zveze. Udeležba je bila popolna. Izvolil se je nov odbor, ki mu zopet načeluje P. Capuder. Poročal je Fran Čebul iz Podgorja ter nam pojasnil naš politični položaj. — Fantje skupno z dekletji so tudi sklenili oživeti Kat. izobraževalno društvo ter se odaj za predpust prirediti igro. Le korajžo in veselje vsi kot eden, pa bo šlo!

SV. KRIŽ NAD JESENICAMI.

V časopisih vedno berem, kako se po drugih krajih naše dežele pomnožujejo šolski razredi in se nastavljajo številni učitelji in učiteljice. Za nekatere kraje je šolska oblast menda kar tako dorežljiva, da je ljudem že preveč, to seveda zlasti v krajih, kjer je »fletno« in kjer potrebuje liberalizem svojih prerokov in agentov, da »osrečijo« s svojim brezverstvom naše »nazadnjaške« kriščanske kmete in njih otroke. Sedaj pa poglejte, kako je pri Sv. Križu. Liberalna šolska gospoda vpije povsod, kako samo ona drži še pokonci vzgojo in napredek — seveda v trgih in mestih in večjih krajih, kjer je družba in zabava in ni dolgčas — pri nas smo pa v hribih, po zimni snegu in zametih, tukaj pa pouk na šoli seveda ni potreben. Zdi se nam, kakor bi se šolske oblasti iz nas norčevale. Pride učiteljica, a čez 14 dni ji je dolgčas, pa gre. V lanskem šolskem letu so na šoli poučevale 3 različne učne moči, vmes pa so bili mesece dolgi presedki brez pouka. V letošnjem šolskem letu je začel poučevati domači gospod župnik kot pomožni učitelj. Vsi starši, ki bi radi videli, da se naši otroci kaj nauče, smo bili tega veseli. Upali smo, da bomo imeli stalen pouk v šoli. Žalibog smo se motili. Menda se je gotovi gospodi zdelo nevarno, če bi duhovnik vzgajal in poučeval otroke. Sredi decembra je ž. župnik prejel zahvalo za poučevanje in imenovana je bila mesto njega učiteljica, ki je imela t a k o j nastopiti svoje mesto. Toda poslušajte! Danes je že več kot en mesec od takrat, a po kakih učiteljici ni niti duha ne sluha. Seveda, v Rovtu jim ne diši, hribovci smrdijo. Otroci so brez pouka, ko bi vendar v zimski dobi imeli več časa hoditi v šolo kakor pa spomladi, ko bo poljsko delo. Vidiš, kmet, to je ljubzen liberalne gospode do tebe. — Rovtar.

Tedenske novice.

Politične.

p Ne ndamo se! Jugoslovanski in Narodni klub sta poslavlila za volitev odbora dne 17. t. m. za izpremembo poslovnika lastno kandidatno listo, ker stojita dosledno na stališču, da so mandati njihovih članov polnoveljavni in da imajo polno upravičenost, udeleževati se vseh skupščinskih poslov. Oba kluba sta trdno odločena, da se ne uklonita nobenemu nasilju, ki bi omejeval njune člane pri izvrševanju poslanskih dolžnosti.

Na seji konstituante dne 17. t. m. je pred prehodom na dnevni red zahteval besedo poslanec Ljudske Stranke Hrvat Stjepan Barić,

da govori o izpremembi poslovnika. Predsednik pa mu ni hotel dati besede, kar je izzvalo burne proteste med poslanci Jugoslovanskega in Narodnega kluba. V nadaljnjem poteku se je pozval predsednik dr. Ribar poslance, ki še niso prisegli, naj polože prisego, ker se sicer ne morejo udeležiti volitve odbora za izpremembo poslovnika. A naši poslanci se niso udali. Predložene so bile za to volitev štiri kandidatne liste. Radikalci, demokrati in muslimani so imeli skupno listo. Zemljoradniki so imeli svojo listo republikanci, socialisti in izvanstrankarski poslanec pa so imeli skupno listo z nosilcem posl. Bikićem. Prva je dobila 18 članov v odboru za poslovnik, zemljoradniki 3 člane, tretja lista pa je dobila 1 zastopnika. Po objavi volitev je predsednik dr. Ribar pozval izvoljeni odbor, naj se prvič sestane v torek ob 9. uri dopoldne ter prične takoj z delom za izpremembo poslovnika. Z uzirom na to, bo prihodnjo sejo predsednik sklical pismeno, ko bo glavno delo odbora za poslovnik dovršeno.

p Uspeh jugoslovanskega kluba. Jugoslovanski klub je skupno z Narodnim klubom vztrajal čvrsto na svojem stališču. Uspeh postopanja Jugoslovanskega kluba se more videti v izpremembah poslovnika, ki se bodo izvršile v najvažnejših stvareh. Radikalci in demokrati so uvideli, da morajo slediti politiki kompromisa. Jugoslovanski klub je pripravljen tudi nadalje voditi z vso odločnostjo boj ter pokazati, da v konstituantu ne morejo radikalci in demokrati odločevati proti volji Hrvatov in Slovencev ter sprejeti brez njih ustave. V nekaj tednih parlamentarnega boja je Jugoslovanski klub izvršil svojo dolžnost napram ljudstvu ter vztrajal na svojem stališču glede ureditve države. Ako klub ne bo mogel popolnoma izpolniti svoje naloge, je kriv Radič, ki lahkomišelnost pojmuje svoje dolžnosti kot počslanec in ki mirno ob strani motri boj za ljudske pravice, ne da bi sam sodeloval.

p To bi bil lep finančni minister! O priklji kandidature znanega demokrata dr. Veljkoviča za finančnega ministra, je poročal belgrajski list »Balkan«, kakšen vnet davkoplačevalec je ta gospod. Dr. Veljkovič ima v Belgradu hišo s 24 sobami, a je davčni oblast napovedal višino najemnine z zneskom 3000 dinarjev letno, dočim je splošno znano, da stane danes v Belgradu najemnina za eno stanovanje malone mesečno toliko. Dr. Veljkovič je poleg drugega bančni ravnatelj, pa je davčni oblasti označil svojo plačo s 3000 dinarji na leto. Tako postopajo nasproti državi, kadar gre za njihov žep, tisti visoki gospodje, ki imajo drugače vso državotvornost in ves patriotizem v zakupu, v zakupu pa tudi vsa mogoča državna korita. Kdo naj potem še davke plačuje, ako se jim na ta način izmuzavajo bivši in bodoči finančni ministri.

p Pašić pod demokratskim klobukom. Pretekli petek 14. t. m. se je po seji konstituante ministrski predsednik Pašić imel odpeljati z regentom, ki je s prestolnim govorom otvoril konstituantu. Ko pa je stopil v njegov voz, je opazil, da je pozabil v parlamentu svoj cilinder. Ko je predsednik demokrat dr. Ribar opazil to malo nepriliko, mu je hitro ponudil svoj cilinder. Regent je to opazil in pripomnil: »Evo Pašića v Ribarevom klobuku!« Ministrski

predsednik je nato odgovoril: »Tu je simbolično izražena današnja politična situacija!« Dal Radikalec Pašić je pod demokratskim klobukom. To kaže vse njegovo delovanje.

Domače novice.

d Še eno številko »Domoljuba« prejme vsak dosedanji naročnik, to je še zadnje januarsko. S prihodnjo prvo februarško se pa »Domoljub« ustavi vsem, ki doslej še niso obnovili naročnine za l. 1921. Kdor se čuti prizadetega, naj torej nemudoma stori svojo dolžnost.

d Podlistek »Junakinja iz štajra« se bo nadaljeval še v vseh februarških številkah in morda še v par marčevih. Tako v pojasnilo na mnoga vprašanja.

d Občinski davek od prenočišč v Ljubljani. »Uradni List« z dne 17. t. m. objavlja naredbo deželne vlade za Slovenijo, s katero se uveljavlja sklep občinskega sveta ljubljanskega z dne 12. oktobra 1920 o davku na prenočišča. Davek se bo plačeval od vsakega prostora, ki se obrtoma daje v najem v prenočevalne svrhe, in sicer 25 odstotkov čiste oddajne cene. Davka so prosti le tisti služaji, ko mora kdo, ki ima stalni poklic v Ljubljani, radi pomanjkanja drugega stanovanja več nego en teden bivati v prenočišču. Za oprostitev je treba v vsakem slučaju napraviti prošnjo na mestni magistrat.

d Državna komisija za preživljanje v Ljubljani in vse okrajne komisije za preživljanje so prenehale poslovati. Spise teh komisij je prevzel invalidski oddelek poverjenišva za socialno skrbstvo, ki je nastavljen v št. Peterski vojašnici v Ljubljani.

d Poseben carinski nadzornik za Slovenijo. Finančno ministrstvo je odločilo, da se za Slovenijo imenuje poseben carinski nadzornik, ki bo imel dolžnost pregledati v Sloveniji vse carinske službe. Vzrok temu je, da se je v Sloveniji tihotapstvo zelo razširilo. — V resnici bo pa to pomenilo, da bomo dobili k nam še nekaj srbskih inšpektorjev. Tihotapci pa bodo zvižgali nanj, on pa seveda nanje.

d Nove železnice v Sloveniji. Ministrstvo za promet je odločilo, da se v Sloveniji zgradi nekaj novih železniških prog, ker so nekatere proge radi novih mej izgubile na vrednosti. Najprej se bosta gradili progi Kočevje—Brod in Rogatec—Krapina. S prvo progo bo dobila Slovenija zveze z Reko, z drugo progo pa zveze s Prekmurjem. Ta vest je res razveseljiva, še bolj bi pa bili zadovoljni, ko bi ministrstvo povedalo tudi, kdaj se bosta ti dve progi pričeli graditi.

d Prepovedani listi — vojakom. Kakor poročajo, je belgrajska vojaška uprava prepovedala vojakom brati vse liste, ki ne izhajajo v Srbiji. Tedaj smejo naši slovenski in hrvaški fantje pri vojakih brati le srbske liste. Lepa je ta!

d Ponarejeni 20 dolarski bankovci. V prometu so se zadnji čas pojavili ponarejeni 20 dolarski bankovci. Bankovec sestoji iz dveh skupaj zlepjenih fotografičnih snimkov in je za spoznanje debelejši in tudi krajši od pravih. Nosijo številko V 2990600 A in so na eni strani modre barve mešto zelenc.

d Neusmiljeni oče. V Zagrebu je policija 13. t. m. prijela 12 letnega dečka, ki

zna samo slovensko. Dejal je, da se piše Alojzij Zbenšek in da ga je njegov oče, ki je odšel iz domače vasi z neko žensko, pognal po svetu. Druga ga ni vedel povedati. Ker ima kožno bolezen, so ga oddali v bolnico. Oblast poizveduje, od kod je.

d Poziv beguncem! Vsi oni begunci, ki se še nameravajo vrniti v svoje predvojno bivališče in reflektirajo pri tem na brezplačno vožnjo, naj se čimprej pismeno ali ustno javijo pri okrajnem glavarstvu (politični ekspozituri) svojega sedanjega bivališča. Urad za zaščito beguncev bo skušal na podlagi teh prijav izposlovati pri centralni vladi zanje brezplačno vožnjo do državne meje. Na prijave po 10. februarju se ne bo oziral. — Urad za zaščito beguncev.

d Tatvine na železnicah zopet v evetu. Zagrebški listi poročajo, da dobivajo zagrebški trgovci zopet napol ali pa docela oplenjene železniške pošiljatve. Neredtkokrat se zgodi, da dobi trgovci na železnici popolnoma prazen zaboj. Trgovcu Baumannu je bilo te dni iz enega zaboja ukradenega blaga za četrtilijona kron. Škodo morajo seveda nositi konsumenti, neglede na to, ali dobi trgovec od železnice povračilo ali ne.

d Smrtna kosa. Par dni pred Božičem je umrl na Krupi pri Semiču posestnik Anton Malnarič po dolgi, mučni bolezni, ki je bila posledica ranjenja takoj začetkom vojne. Iskal je pomoči in zdravja ter je trdno upal na okrevanje prav do zadnjega. Bil je vzoren gospodar, preskrben mož in oče. Samouk je bil raznih obrtnih strok, posebno v mizarstvu in sobnem slikarstvu. S svojim pokojnim očetom in dvema bratoma je napravil razna, v njegovo stroko spadajoča dela po raznih cerkvah v Beli Krajini, kjer je bil splošno znan in spoštovan. Bil je značajan mož, odločen, zvest pristaš SLS, ki ni poznal nobene omahljivosti ter je vedno goreče in navdušeno zagovarjal krščanska načela. Izza smrti svojega očeta je bil naročnik »Domoljuba«, njegov oče pa prav od prve številke. Kot mladenič je bil član fantovske Marijine družbe. Zanimal se je za javno življenje in za razne organizacije SLS. Bil je načitan, izobražen ter je stremel vedno dalje. Zapustil je vdovo in pet mladoletnih otrok. Star je bil 38 let. Počivaj v miru, blaga duša! Za teboj žalujemo vsi, ki smo te poznali in spoštovali, ker smo s teboj izgubili moža, ki mu je bilo krščansko načelo vzvišeno in sveto od mladeniške dobe do vse prerane smrti. Bog Ti bodi plačnik Tvoja oporoka nam je: naprej in navzgor za cilji katoliške vere in misli SLS! Blagemu pokojniku blag spomin, žalujoči družini in sorodnikom pa odkritosrčno sožalje!

d Umor pri Planini. Dne 10. t. m. se je 17 letni Alojzij Jenšek iz Strmca podal v Planino pri Rakeku z vozom drv, da jih proda. Ker je napravil dobro kupčijo, se je podal v neko gostilno zunaj vasi, kjer je ostal pozno v noč. Potem se je vrnil v vas, zapregel voli in se odpeljal domov. Eno uro hoda so ga srečali neznanci, in kaj se je med njimi godilo, ni znano. Jenšek je dobil dva strašna udarca s kolom, enega na čelo, drugega v tilnik, ter se zgrudil takoj mrtev na tla. Dne 11. t. m. jutraj je neki kmet našel mrtvo truplo ter

zadevo naznanil karabinierjem na Planini, ki sedaj iščejo zločinca.

d Morilca zbežala v Avstrijo. Morilec Eferl, ki je v Sp. Kungoti na Kraljevo umoril kmetico Šorn in ranil nekega fanta, je zbežal v Avstrijo. Preteklo nedeljo so pa našli pri Pesnici težko ranjenega posestnika sina Fr. Drevenšek. Ropar mu je razparal trebuh. Nesrečneža so spravili v mariuborsko bolnišnico. Tudi ta ropar je zbežal bržčas v Avstrijo, ker ni o njem najti nobenega sledu.

d Poslanci brez strehe. Kakor čitamo v nekem belgrajskem listu, je bilo te dni ob vhodu v zborovalnico konstituante nabito naznanilo predsednika dr. Ribarja, ki slovo: »Opazil sem, da po poslanskih klubih ne vlada tisti red, ki ga predpisuje začasni hišni red. Zato določam: Nobeden gg. poslanec, nima pravice, da spl v prostorih zgradbe za konstituanto kakor tudi ne, da pušča spati v njih svoje prijatelje.« Nadaljnji dve točki zabranjujeta, da bi v poslanskih klubih zboroval kdo drugi nego le dotični poslanski klub; novinarjem je na razpolago posebna soba in en uradnik. Iz prve točke se vidi, da mnogi poslanci nimajo stanovanja in v sili prenočujejo v klubovih prostorih. Sedaj so jih še od tam vrgli na cesto. Kakor poroča »Epoha«, je istočasno upravitelj belgrajske občine Markovič izjavil, da hoče poslance, ki nimajo prenočišča, preskrbeti stanovanje. To bi bilo res pametnejše, nego prirejati poslancem drage bankete.

d Kdo vé kaj? Kdor vé kaj za mojega sina Gregorja Koprivšek, ki je bil v letu 1918 v Italiji in od takrat ni sledu o njem, se prosí, da proti povrnitvi stroškov sporoči to Blažu Koprivšek, vas Jastrobic h. št. 21, p. Motnik.

Naša društva.

POZOR NA POUČEN TEČAJ V KAMNIKU.

(24., 25. in 26. januarja 1921.)

Le še malo dni nas loči od njega. Ali ste storili vse za častno udeležbo? Zadnji dnevi so najvažnejši. Naj nihče ne misli, da njemu ni namenjen! Strokovne in načelne izobrazbe je še vsakomur treba! V tistih treh dneh je boste vsi lahko mnogo dobili!

Za temeljit načelen pouk vam jamčijo že imena govornikov, kakor Fr. Terseglav, Josip Pirc in dr. Tudi govorniki iz vrst fantov samih bodo velikega pomena. Za strokovno izobrazbo bodo zlasti važna predavanja o sadjarstvu, o živinskih boleznih, o združništvu itd. Nič manj potreben ne bo praktičen pouk o prvi pomoči v nenadnih boleznih. Kako nujno je predavanje o »Bacchu«, ki ga bodo pojasnjevale skioptične slike, pač ni treba posebej povdarjati. Tudi »Veneri« hočemo kritično pogledati v zapeljivo oko.

Koristne izbire torej vsakemu dovolji! Zato nič ne pomišljajte, temveč na nogel — hočem reči: na voz in v Kamnik! Iz vsake občine vsaj deset fantov! Tako pozivnico smo vam poslali. Držite se tega!

Prinesite s seboj svinčnike, da si boste tudi kaj zapisali, zvezke dobite tuj Zlate pridobitve tečaja morajo iti z vami in vas spremljati celo življenje!

Društva, odseki, zaupniki, dušni pastirji — storite vse, da pošljete mnogo fantov v Kamnik! — Predsednik.

Novo ljudske igre so izšle. »Slovenska krščansko-socialna zveza« v Ljubljani je pričela izdajati zbirko ljudskih iger pod naslovom »Ljudski oder«. V začetku letošnjega leta je izšel prvi zvezek z dvema igrama, in sicer »Lovski tat«, ljudska drama v petih dejanjih za mešane vloge in »Erazem Predjamski«, igra v petih dejanjih za moške vloge. Zvezek obsega 111 strani. Dobiva se edino pri Slov. kršč. soc. zvezi v Ljubljani in stane vsak izvod 10 kron. Pravico do uprizoritve si pridobi, kdor kupi pri S. K. S. Z. vsaj deset izvodov. Cena zvezku je 10 kron. Poština za posamezne zvezke stane 1 krono, za 10 zvezkov pa 4 krone. — Kot drugi zvezek izide Medvedovi »Stari in mladi«. »Slov. kršč. soc. zveza« si je pridobila za to igro vse pravice in jih nima nobeno društvo brez posebnega dovoljenja S. K. S. Z. pravice uprizoriti. — Za tretji zvezek je gradivo že tudi pripravljeno. Zato naj društva prav pridno segajo po teh igrah. Z izdajo iger se bo nadaljevalo. Zato podpirajte »Slovensko kršč. soc. zvezo«, matico naše izobraževalne organizacije!

Izobraževalnim društvom moravske dekanije. Dne 24., 25. in 26. januarja se vrši v Kamniku triidnevni izobraževalni tečaj. Dolžnost kat. izobraževalnih društev moravske dekanije je, da pošljejo čim več svojih ljudi na ta tečaj v Kamnik. Glede prenočišč in prehrane naj se obrnejo na dekanijski odbor S. K. S. Z. v Kamniku, Kamniški dom. Društva moravske dekanije, zganite se!

Kje so naši dekanijski odbori? Kamniški dekanijski odbor »Slov. kršč. soc. zveze« deluje naravnost izvrstno. Pri tem se pa človek nehoti vpraša, kje so drugi? Da spel! Noben se ne zgane! Nujno potrebno je, da ustanovimo oz. poživimo povsodi dekanijske odbore S. K. S. Z., v katerih naj bodo naši najbolj delavni ljudje na izobraževalnem polju. Ljudi besedi ne rabimo, pač pa dejani. Torej zganimo se! Tam kjer mislijo ustanoviti oz. poživiti dekanijske odbore, naj to pravočasno javijo »Slov. kršč. soc. zvezi« v Ljubljani.

»Slovenska krščansko-socialna zveza« v Ljubljani je osrednja zveza vseh naših slov. kat. izobraževalnih društev na Slovenskem. Kot njeni pomočniki so dekanijski odbori. Toliko v vednost!

Tajništvo »Slov. kršč. soc. zveze« se preseli še ta mesec v »Ljudski dom«, II. nadstropje, kjer si uredi svoje pisarniške prostore. Tjekaj se preseli tudi »Orlovska zveza«. V istem poslopju se že nahaja »Pevska zveza« in »Zveza dramatičnih odsekov«, tako da bodo združeni vsi pod eno streho. Naša društva in odseki naj se zavedajo, da bodo navedene organizacije storile vse, kar je v njih moči.

Za naše fante in može. »Slov. kršč. soc. zveza« je izdala dve brošuri pod naslovom »Naša pota«. Noben naš zaveden pristaš ne bi smel biti brez teh brošur. Zato ju naročajte in se izobražite! Kat. slov. izobraževalna društva naj skrbno, da ima vsak član te dve brošuri. Prvi zvezek

stane 4 krone, drugi pa 8 kron, s poštino vsak 1 krono več.

Stranje pri Kamniku. Slov. kat. izobraževalno društvo je imelo dne 2. januarja t. l. svoj občni zbor, ki ga je vodil č. g. p. Bernard, predsednik kamniškega dekanijskega odbora. Izvoljen je bil odbor, katerih imena nam jamčijo, da bo društvo ne le živilo, ampak tudi napredovalo. Fantovski večeri se pri nas vrše redno in so lepo obiskani.

Šentviško orlovsko okrožje priredi v nedeljo dne 23. t. m. popoldne orlovsko zborovanje, združeno s telovadno akademijo v dvarani društvenega doma v Smledniku. Kot govorniki nastopijo br. predsednik O. Z. Josip Pirc, br. Peršin z Ježice in drugi. Telovadne točke bo izvajal Orel z Ježice s svojo priznano spretnostjo. Nastopi tudi tamburaški in pevski zbor Slov. kat. izobr. društva v Smledniku, pomnožen za brati pevci iz okrožja. Prireditelj ima namen poživiti Orla v Smledniku. Zato vabimo k obilni udeležbi vse poštene mladeniče iz Smlednika in drugih vasi iz okolice. Bog živi!

Gospodarstvo.

Anton Pevc:

Mlekarstvo, blagostanje kmeta.

V.

Namen zadrug ni le razpečavanje proizvodov, ki se izdelajo radi večje enoličnosti in boljše kakovosti skupno iz surovin članov, marveč tudi dodajati iste po zmernih cenah v uporabo članom. Mlekarška zadruga izdeluje maslo in sir itd. ne le za oddajo po visokih cenah tujim odjemalcem, marveč v prvi vrsti za oddajo po zmernih cenah gospodinjstvu svojih članov — zato danske zadružne pogodbe (pravila) prepovedujejo članom vsako izdelavo in razpečavanje takih izdelkov, kakršne, izdelovati je poklicana zadruga; vsak član je prisiljen oddati mlekarji vse mleko, kolikor ga ne porabi svežega v gospodinjstvu ali proda za domačo uporabo bližnjim sosedom in dobi iz mlekarne — po ceni mleka režijski stroški na 1 liter mleka — toliko masla in sira ali drugih izdelkov, kolikor jih potrebuje oziroma kolikor jih na donešeno mlečno množino odpade. To je važno in povsod vpoštevanja vredna zahteva, ki odvrta deloma nevarnost, da bi se člani odvajali od izpolnjevanja zadružne pogodbe, deloma vpošteva vrednost časa, ki bi ga člani potratili za izdelavo kakovostno in množinsko manj vrednih izdelkov; čas je zlato, pravi pregovor in če računamo, da je danes vredna vsaka ura dela 5 kron in da 100 gospodinj porabi povprečno na dan pol ure za dobavo smetane in izdelavo masla in sira, stane njih delo na dan 250 kron, kjer bi mlekar odpravil isto delo v zadružni mlekarji za 50 kron na dan in napravil pri vsem tem še znatno finejše izdelke — ki bi bolj teknili želodcu kmetovalcev in ki bi dosegli na trgu znatno višje cene. Ker torej zadružne mlekarne znamenajo vsestransko le hasek in ugodnost za kmeta, ne drži izgovor »da imam le malo mleka, ki se deloma porabi svež, deloma pa doma izdelan za domačo po-

rabo potrebno maslo in ostanke dam prašičem; iz enoinistega mleka ti napravi mlekar v mlekarji okroglo 1 % več masla, ki je pri ceni masla 60 kron za kg in 10 l mleka dnevno vreden 6 kron; iz posnetega mleka ti napravi še dober, sladek, za tvoj želodec poraben sir in za prašiče dobiš iz mlekarne tudi še dovolj ostankov v obliki siratke, pomij itd.; le manj trezna prevdarnost more upravičevati gornji izgovor.

Pri manjših mlekarinah so često zelo visoki režijski stroški, ki obtežujejo ceno proizvajanje izdelkov in onemogočajo hitro amortizacijo v stavbi in strojih naloženega kapitala. Ako ni mogoče, da bi se združili kmetovalci v večje mlekarne zadruge, — in tudi sicer, — je umestno spojiti z obratom mlekarne promet z jajci in zadružno predelavo sadja, osobito vkuhanje sadja za domače gospodinjstvo in za prodajo. V mlekarinah uporabljamo mraz za ohranjanje mleka in mlečnih izdelkov — to je prva zahteva tudi pri ohranitvi jajc, ki izvirajo iz poletne nadprodukcije — in parno toploto pri obdelavi mleka v izdelke (maslo ali sir itd.) — ta je potrebna tudi pri vkuhanju sadja, marmeladah, sadnih sokih itd.; v vseh primerih pa potrebujemo svež, neokužen zrak, ki se stalno dovaja s sloz primerne zračnike in je zato prav lahko mogoče hraniti ali obdelovati mleko, jajca in sadje, ter nekipele mlečne in sadne izdelke v enoinistihi prostorih. Strojni obrat večjih mlekarin ostaja ponavadi ves popoldan ali celo največji del dneva neizrabljen, ker je mleko surovina, ki se hitro pokvari in vsled tega ne more dolgo čakati na obdelavo; zato je mogoče in priporočljivo izrabljati mehanično silo mlekarin tudi v druge svrhe, ter tako omogočiti hitrejšo amortizacijo strojne uredbe. Zadružna obdelava sadja, spojena z obratom mlekarin bo nudila kmetovalcem dober priboljšek k domači prehrani, večje množine enoličnega izdelka za prodajo in bo prihranila gospodinjstvom mnogo časa in gospodarjem mnogo stroškov za nabavo orodja, potrebnega za predelavo mleka in sadja.

V najbližji bodočnosti bomo navezani na uvoz vseh strojev in drugih potrebščin za mlekarne; potrebujemo zato korporacije, ki bi delovala na razvoj in procvit slovenskega mlekarstva — kajti mlekarški inštruktorji kot osebe ne morejo zadostiti vsem zahtevam in ne morejo preprečiti, da bi različni uvozniki prav pošteno ne odirali mlekarin. Stara »Mlekarška zveza«, ki bi bila danes bolj potrebna kot kdaj poprej, je v likvidaciji, ker si mora razdeliti dobiček, ki ga je pod državno zaščito napravila v teku svetovne vojne. Vabim vse prijatelje mlekarstva, ki se zavedajo o veliki važnosti te panoge za bodočnost slovenskega kmetijstva, da po dopisnici sporočijo na naslov »Anton Pevc, mlekarški inštruktor pri poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani (Marjanišče)« svoje mnenje k morebitni ustanovitvi »Mlekarškega društva za Slovenijo«, po vzorcu kakor imajo Nemci in Švicarji svoj »Milchwirtschaftl. Verein«. Če bi se našlo dovolj zanimanja za tako društvo med boljšimi gospodarji in izobraženci po deželi, bi smel upati, da se bo tudi pri nas ta pa-

noga tako krasno razvila, kakor je to primer v Holandski, Danski in Švici; z razvojem mlekarstva se bo stopnjema dvignilo in utrdilo blagostanje našega kmeta, čim bo društvo potom predavanj in izdajo brošur delovalo na sistematično vzgojo boljših molznih krav, skrbelo za boljše strokovno naobrazbo naših mlekarjev, varovalo mlekarne pred nabavo manj vrednih ali nepotrebnih strojev in jim šlo na roke s preskrbo manjših najnujnejših potrebščin, — dokler bi slednji posel ne prevzele nove mlekarke zveze.

Hotel bi vsakogar prepričati, da bo moral kmet v Sloveniji v bodočnosti iskati svoj spas edinole v mlekarstvu. Klavno živino bodo bratje Srbi in Hrvati mnogo cenejše producirali kakor mi; nekdanji spor med bivšo Avstrijo in staro Srbijo je nastal v prvi vrsti radi prepovedi na uvoz živine iz Srbije, ker bi bil isti opazal obreštonosnost živinoreje v Avstriji. Žita bo proizvajal Banat ceno in nad našo potrebo; tu ni bila Slovenija konkurence zmožna ne pred vojno in je ne bo v bodočnosti. Tudi hrvatska vina bodo izpodrivala naša. Če se razvije pri nas močna industrija, ne bo ta vplivala znatno ali celo prav nič na zvišanje obreštonosnosti našega kmetijstva. Predvladajoča panoga v Sloveniji mora postati mlekarstvo, ki se bo opiralo na dobre molzne krave, na dobro šolanega kmetovalca (v mlečni higijeni in sicer), ter na višek tehnike v mlekarstvih obratih. Za njim bo prihajalo v poštev sadjarstvo, ki istotako zahteva mnogo razuma in dobre tehnike; vse druge kmetijske panoge bodo imele pri nas podrejen pomen. Da se ne motim, pokaže bodočnost.

Gospodarski in tržni pregled.

g **Cene v Mariboru za 1 kg:** Špeh 40 do 50 K, svinjska mast 52 do 56 K, svinjski ocvirki 32 do 34 K, svinjsko meso 32 do 36 K, goveje meso 18 do 22 K, goveji jezik 22 do 24 K, telečje meso 20 do 22 K, ovčje meso 18 do 20 K, loj 25 do 30 K. — Perutnina za kos: purani 120 do 180 K, gosi 80 do 140 K, kokoši 20 do 60 K, domači zajci 10 do 30 K. — Žita za 1 liter: Koruza 4 do 5 K, ječmen 4.50 do 5 K, oves 3 K, pšenica 7 K, proseno pšeno 7 do 8 K. — Zelje za 1 glavo 2 do 3 K, krompir kg 2 do 2.20 K, jabolka za kg 4 do 8 K, orehi 16 do 17 K. — Mleko 1 liter 4.50 do 5 K, maslo za kg 55 do 60 K.

g **Cene v Slavoniji za 100 kg.** Vinkovci. Pšenica 1010—1020 K, koruza 390—400 K. — Vukovar. Pšenica 1000 do 1020 K, koruza 380—390 K. Povpraševanje na račun Čehoslovaške veliko. — Osijek. Pšenica 1020—1040 K, oves 300—310 K, nova koruza 410—420 K, stara koruza 400—420 K, moka 0 1550 K, za kuho 1450 K, za kruh 1350 K. — Zemun. Na račun Slovenije so se sklenile kupčije za pšenico po 1000 K, nova koruza 400 K.

g **Cene v Somboru (Banat) za 100 kg.** Pšenica 980—1000 K, oves 300—310 K, nova koruza 370—380 K.

g **Z vojvodinskega žitnega trga.** Cene v Bački? Pšenica brez spremembe 940 do 970 K, ječmen 510 K, oves 310 K, nova koruza 360—380 K, stara koruza 300—380 K,

moka 0 1460 K. Debele svinje kg 25—26 K žive vage, svinjska mast 44 K. — Novi Sad. Pšenica 940—960 K, ječmen 520 K, oves 310 K, nova koruza 350—380 K, stara koruza 350—380 K, moka 0 1460 K. Debele svinje kg žive teže 26 K, svinjska mast 44 K.

g **Vnovčevalnica za živino in mast v Ljubljani.** Deželna vlada je sklenila, da se vnovčevalnica za živino in mast kot državno podjetje opusti, likvidatorji pa naj se radi prevzema obratov pogajajo z mestna občino ljubljansko in s konzorcijem ljubljanskih mesarjev. Pri novem podjetju naj bi bila po možnosti udeležena tudi gospodarska organizacija javnih nameščencev. Tako vladal Začudili smo se, ko smo to brali. Torej tisti naj dobe vnovčevalnico v roke, ki niso bili pri njej prav nič prizadeti? Na čegav račun pa je delala vnovčevalnica dobičke če ne na račun kmeta? Zato naj ima tudi kmet pri likvidaciji vnovčevalnice in pa kdo naj jo dobi v svoje roke tudi prvo besedo. Zahtevamo, da preide vnovčevalnica v roke kmetstvih združenj, ne pa raznih konzorcijev, kjer bodo imele svoje dobičke razne banke, pa naj si bo tudi konzorcij mesarjev. Vrnite kmetu to, kar je njegovo! Kako pa je z gotovino vnovčevalnice, o tem pa še spregovorimo! Ves dobiček, ki ga vnovčevalnica ima, se mora porabiti za pospeševanje kmetijstva, ne pa v kake druge namene.

g **Stanje žita na svetovnem trgu.** Kakor poročala glasilo statističnega biroja pri mednarodnem inštitutu za poljedelstvo je kvaliteta žita iz Kanade izvrstna. Površina njiv za žito se ceni v Argentini, Avstraliji in v Južni Afriki, kjer je sedaj ravno žetev, na 10.2 milijona hektarjev, to se pravi 13 odstotkov več kakor lansko leto. V Indiji je bilo na severu premalo dežja, na jugu so pa izgledi dobri. V Egiptu so se žitna polja povečala na škodo bombaža, čegar produkcija bo šla zaradi padca cen nazaj. V Ameriki je bila žetev še boljša, kakor se je izprva poročalo, zlasti v Argentini in Kanadi. Tudi v Avstraliji je bila žetev dobra. Vsled valutnih diferenc je pa izvoz tega žita v Evropo precej omejen. Na Angleškem cena žitu pada dalje.

g **Posvetovanje o kmetijskih šolah.** Pri poverjeništvu za kmetijstvo se je vršilo dne 30. decembra pr. l. posvetovanje zaradi novih kmetijskih šol v Sloveniji. Posveta so se udeležili ravnatelji kmetijskih šol, ravnatelj kmetijske družbe in dva strokovna poročevalca poverjeništvu. Predsedovalje vodja poverjeništvu dvorni svetnik dr. Vrtačnik. Poročevalec je bil kmetijski svetnik Rohrman. Posvet se je izrekel za ustanovitev srednje kmetijske šole v Mariboru in za ustanovitev nižjih kmetijskih šol v Prekmurju in na Gorenjskem. Tozadevni predlogi so bili po širši razpravi soglasno sprejeti.

g **Zadružna gospodarska banka v Ljubljani** je otvorila svoji podružnici v Splitu (Dalmacija) in v Somboru (Banat).

g **Izredno državno posojilo v znesku 1500 milijonov dinarjev** je vzela naša država pri Natodni banki.

g **Gospodarsko gibanje Slovencev v Julijski Benečiji.** Iz Postojne poročajo, da

se deluje na to, da se vsi trgovci Slovenci čim preje organizirajo. Sedež gospodarske in trgovske organizacije naj bi bila Postojna. Ustanoviti nameravajo svoja skladišča, menjalnice po kolodvorih, delavnice in velik valjni mlin. V Trstu pa nameravajo ustanoviti podjetje, ki bi uvažalo prekomorske predmete, ki jih rabijo. Župani komenskega sodnega okraja so sklenili na svojem zborovanju ustanovitev samo ene kmetijske organizacije za celo zasedeno ozemlje. »Tržaška kmetijska družba« in »Goriško kmetijsko društvo« se združita. Na ta način bo kmetijska organizacija močna in se bo lažje upirala vplivu italijanskih društev.

g **Protestni shod proti uvozu italijanskega vina** priredi v nedeljo, dne 23. januarja v Mariboru ob pol 10. uri v Gambinovi dvorani Kmetijska zveza. Shod je namenjen za vinogradnike celega mariborskega političnega okraja. Agitirajte za številno udeležbo med vinogradniki. Na shodu govorijo vinogradniki sami. — Enak shod se vrši isti dan tudi v Ptuj v dvorani minoritskega samostana za cel ptujski okraj.

g **Novo železnice v Sloveniji.** Ministrstvo za promet je odločilo, da se v Sloveniji zgradi nekaj novih železniških prog, ker so nekatere proge radi novih mej izgubile na vrednosti. Najprej se bosta gradili progi Kočevje—Brod in Rogatec—Krapina. S prvo progo bo dobila Slovenija zvezo z Reko, z drugo progo pa zvezo s Prekmurjem. Ta vest je res razveseljiva, še bolj bi pa bili zadovoljni, ko bi ministrstvo povedalo tudi, k daj se bosta ti dve progi pričeli graditi.

g **Nova železnica na štajerskem.** Dne 15. t. m. so otvorili novo železnico Konjice—Žreče kot podaljšanje ozkotirne železnice Poljčane—Konjice.

g **Za zgradbo dalmatinskih železnic.** V prometnem ministrstvu se ustanovi komisija, ki naj izdelala načrte za zvezo bosenskih in dalmatinskih železnic.

g **Slovenska banka.** Pred kratkim se je ustanovila v Ljubljani »Slovenska banka« s zložitno glavnico 30,000,000 K, katera se lahko zviša vsled sklepa občnega zbora na 90 milijonov kron. Na ustanovnem obnem zboru, ki se je vršil dne 20. decembra 1920, so bili izvoljeni v upravni svet gg.: Rado Logvart, ravnatelj v Ljubljani, predsednik; Fran Vokač, veletržec v Ljubljani, podpredsednik; Dr. Jos. Regali v Ljubljani, Janko Predovič, veletržec v Ljubljani, profesor Evgen Jarc v Ljubljani, Alfred Del Fabro, ravnatelj »Konzervne tovarne« na Vrhniki, Dragotin Hribar, veleindustrijalec, predsednik »Kranjske hranilnice« v Ljubljani, Jean B. Pollak, veleindustrijalec v Ljubljani, Karol Kauschegg, zasebnik v Ljubljani. V nadzorstveni svet gg.: Fran Stupica, veletržec v Ljubljani, Kubelka Josip, hriški kapetan v p. v Ljubljani, adv. Dr. Ant. Andrejčič v Ljubljani, dr. Vilem Nessel, podravnatelj »Praške kreditne banke« v Pragi, Božidar Herrried, gen. insp. »Anglo-avstr. banke.« Za ravnatelja je bil imenovan gosp. Gjuro Rešica. Banka je pričela s poslovanjem začasno na Krekovem trgu št. 10. Več pove današnji oglas.

g **Koliko dobimo zlata od bivše avstroogrške banke?** Avstroogrška banka

je v likvidaciji in se kmalu kot taka razpusti. Njeno zlato podlago, ki znaša okoli 200 milijonov v zlatu, si razdele nasledstvene države bivše monarhije. Na našo državo bo odpadlo 50 do 60 milijonov v zlatu, ki jih dobi Narodna banka. Koliko pravzaprav dobimo, se bo vedelo koncem januarja, ko konča tozadevna komisija svoje delo.

g Izložba banatskih vin. V zadnjem času je padlo zanimanje odjemalcev za banatska vina. Da se temu odpomore, je sklenilo gospodarsko društvo v Vršču prirediti v drugi polovici tega meseca razstavo banatskih vin. Ali ne kliče to dejstvo naše vinogradnike in zadruga k posnemanju?

g Cena češkega sladkorja pada. Svetovna produkcija sladkorja je letos tako napredovala, da je začela padati cena češkega sladkorja. Francija in Nemška Avstrija sta uničili pogodbo za nakup sladkorja v Češki, kjer vsled tega sladkor, namenjen za ta izvoz, stoji, ozir. je padla njegova cena.

Likvidacija prehranjevalnega ministristva. Ministrstvo ishrane je pričelo z likvidacijo in preide kot posebna direkcija v delokrog ministristva poljoprivrede i voda.

g Izseljevanje v Ameriko. Meseca decembra je šlo skozi Ljubljano v Ameriko 390 oseb. V Ameriko sedaj vse drvi in računajo v Ameriki na 10 milijonov izseljencev, od katerih je skoro polovica Lahov. Kje bodo neki vsi ti dobili delo, ko ga v Ameriki že tako primanjkuje.

g Riboreja. V svrhu obnovitve ribjih voda in povzdigo ribarstva v Sloveniji je sklenilo poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani z upraviteljstvom ribištva Kendrove graščine na Bledu dogovor, glasom katerega je dalo poverjeništvu upraviteljstvu gotovo količino postrvjih plemenk na razpolago proti temu, da prepusti upraviteljstvu poverjeništvu ozir. interesentom gotovo množino zaroda potočnih postrvi ozir. križank in sicer po znatno nižjih cenah nego so tržne cene. Po dosedanjih poročilih bo spomladi razpolagalo podpisano poverjeništvu s približno 92.000 mladice po ceni 80 K za 1000 mladice loco Bled. Naročila sprejema poverjeništvu za kmetijstvo, v Ljubljani, Poljanska cesta št. 28 do najkasneje do 20. februarja t. l. Na poznejša naročila se ne bo mogoče ozirati.

g Klej za mizarje. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani je prejel nekaj mizarškega kleja. Interesenti-obrtniki naj pri glase svoje potrebnosti takoj, da se bode moglo ozirati na njih priglasje.

g Knjige za merjenje lesa in krojaške merilne knjige ima Urad za pospeševanje obrti v zalogi, katere oddaja v pisarni na Dunajski cesti št. 22.

g Rudnik živega srebra v Idriji. Italijanom je bilo mnogo na tem, da so si pridobili Idrijo, kjer se nahaja eden največjih rudnikov živega srebra na svetu. Kakor sedaj poročajo italijanski listi je prejel ta rudnik iz državne oblasti v zasebne roke, in sicer ga je dobila »Banca commerciale« (trgovska banka).

g Poljsko-avstrijska trgovska pogodba. Iz Varšave poročajo, da je med Polj-

sko in Avstrijo sklenjena trgovska pogodba. Avstrija bo dobavljala lokomotive in železniški material, Poljska pa petrolej, premog in jajca.

g Koliko je vreden denar drugih držav? Ameriški dolar 143 do 145 K, avstrijska krona 22 do 23 vin., ruski carski rubelj 60 do 75 vin., francoski frank 8 K 70 vin. do 9 K, nemška marka 2 K 5 vin., rumunski lej 1 K 96 vin., italijanska lira 5 K 10 vin. do 5 K 15 vin.

g Ponarejeni 1000 dinarski bankovci. V prometu so zopet začeli krožiti 1000 dinarski bankovci, nakar sicer opozarjajo oblasti, ne povedo pa znake ponarejenih bankovcev, da jih ljudstvo spozna. Tudi krožijo v prometu bankovci po pol dinarja, kateri so blede barve in jih je od pristnih lahko razločevati. Torej pozor! Predno sprejmeš 1000 dinarski bankovec, dobro se prepričaj, je-li pristen, ali ponarejen. Sedež ponarejevalcev bankovcev vseh vrst se nahaja v izstradani Avstriji.

g Zastoj železniškega prometa. Stotine vagonov leži na večjih postajah naše države ne da bi se kdo zmenil zanje. Blago, ki je stalo že pred Božičem razposlano, leži še zdaj v teh vagonih in čaka na tatove, ki ga pridno odnašajo. Smo radovedni, ali bo sploh kdaj zavladal red na železnicah naše mlade Jugoslavije.

g Padanje sladkornih cen. Na svetovnem trgu padajo sladkorne cene v toliki meri, da so prodajne cene izenačene že z proizvajalnimi. V krogih čeških producentov vlada radi tega nevolja, ker imajo v deželi velike zaloge sladkorja. Te dni je odptovala neka češka komisija v Francijo, da zaključi pogajanja o prodaji 1 milijona meterskih stotov sirovega češkega sladkorja. Njihova akcija je ostala brezuspešna, čeprav so nudili sladkor po ceni, ki bi bila v času dobave v isti višini s cenami njujorškega in pariškega trga. Pozizkus, dvigniti s pomočjo te kupčije češko krono se je torej ponosredil finančnemu ministru.

Ponočnjaki.

Povest. Po resničnih virih episal ***

Bili so si neločljivi prijatelji, navihani in lahkoživi, enaki po starosti, mišljenju in obnašanju. Njihovo najljubše opravilo je bilo uganjanje burk in zbijanje šal, dokler jih ni v najlepši dobi razdružila moda...

Poznala jih je cela okolica. Pametni so se jih odibali, pa tudi oni jih niso marali; cenili so le tiste, ki so jim plačevali pijačo. Dekleta so bežale pred njimi kakor srne, zakaj skoraj vsako so osmešili, da je več ali manj časa rdela sramote.

Hribce, vasica z lesenimi nepravilno raztresenimi hišami, je bila prizorišče, kjer so se skrito za kulisami in javno na odru odigravali smešni in resni prizori, dokler ni slednjič padlo zagrinjalo. Hribarjev Peter, Remčev Luka in Čopkov Jernej so pokazali koj v prvi mladosti, da bodo, kadar dorastejo, šiba za domačo vas. Že kot šolarji so bili svojim součencem strah; njih očetje so gledali s ponosom junaštvo svojih ljublienčkov, in matere so hohotalle, jih ščitile ter zagovarjale.

»Postavilo se,« jih je pohvalila Hribarica, ko so nekoga jutra podili po vasi šolarje iz Zapotja. — »Trije, pa jih uženejo deset! Ptiči bodo, kadar dorastejo.«

»Pretepali se bodo,« je vzdihnila Remka v skrbeh za svojega Luka. Bila je namreč ena tistih, ki je hotela oprati vsakega, za kogar se je zavzela, kdor se ji je zameril, pa da je znala tudi podlatiti v blato. — Zato je modrovala: »Drugi so nagajivi, izjavijo in dražijo, naš pa je pogumen in se ne uklone.«

»Tudi moj že poraste,« se je pobahala Čopkarica, pogladivši po glavi svojega Jernejčka, ki se je medtem s Petrom in Lukom upehan vznil k materi.

»Revček, kako se je upehal,« je milovala Hribarica svojega Peterčka, ki se ji je potuhneno bližal. S ponosom jo je navdajala zavest, da je njen sinček med obema paglavcema najmočnejši, jezilo jo je le, ker si je bil med prasko zamazal in raztrgal obleko. Enake misli so navdajale tudi Remko, ki je pretepala svojega Luka, kadar ji je razbil lonec ali pokvaril orodje; če pa je s potepanjem zanemarjal cerkev in šolo, ni imela zanj svarilne besede.

»Umazan si do ušes,« je Hribarica rahlo pokeralala Peterčka, od katerega se je kar cedilo belo cestno blato, »in raztrgan kot cigán.«

»Naj bom,« se je odrezal Peterček; skri-vej je pogledaval Jernejčka, ki se mu je porogljivo muzal. Luka pa je premeteno obrnil pogovor na drug tir.

»Mama,« je pričel jecljaje. »Peterček je bil danes zaprt.«

»Oh, ta pokora!« je vzdihnila Hribarica prisiljeno.

»Ušel sem,« se je izgovarjal Peterček. — »Odprl sem okno ter skočil iz šolske sobe. Tudi tepsti se nisem pustil, učiteljici sem zlo- mil palico.«

»Poslušaj,« je Čopkarica dregnila s komolcem Hribarico, ki ji je molče prikinjala. »Koma- j je prišel iz plenice, pa se postavlja kakor dorastel fant.«

»Jutri ne pojdeš v šolo. Lukec, je klicala Remka za sinčkom, ki je s Peterčkom in Jernejcem tekel proti domu. »Krave boš gnil v Planjavo, kjer boš pasel cel dan za pokoro.«

»Tudi jaz ostanem doma, skupaj bova pasla in lovila ptiče,« se je veselil Jernejček, oklepaje se z desnico svojega tovariša.

»In jaz tudi,« je ponavljal Peterček, ko so se razstali na razpotju. Nanoreli so se in glad se jim je oglasil; za njimi pa so prihajale skrbne mamice, njihove vnete zagovornice in dobrotnice lačnih želočkov.

Naši paglavci drugi dan res niso videli šole. Lukec je moral že na vse zgodaj z živino v Planjavo, na poti sta se mu pridružila Jernejček in Peterček z igračami in zanjkami za nastavljanje tičem in drugim živalim. Vsaka ura jim je prinesla nove zabave, obneslo se jim je najbolje maščevanje nad šolarji iz Zapotja. Na stezo vodečo čez Planjavo so nastavili ostrih trnjevih bodic, ki so skrite v pohojeni travi čakale plena, občutljivih mladih nog, katerih stopinje so puščale za sabo krvave od- tise, znake bolečin. Hudobija je kmalu prišla na dan. Navihanci so se na poti iz šole rogali šepajočim součencem, ki so prave krivce hitro uganili, zatožiti pa si jih niso upali, ker se jim je ravno tisti dan v šoli razlagala povestica o volku in jagnjetu, ter se niso pozabili nauka, da naj se slabotni z močnejim ne prepira.

Hribškim razposajencem so potekala šolska leta. V šoli se niso ničesar naučili, saj so tudi komaj čakali, da se zapro za njimi vrata, za katerimi ostaneta učitelj in duhovnik; strahovanja v domači hiši niso poznali, in tako so jim orožniki ostali edini strah, v katerega so še verovali. Rastli so, kakor rastejo mladice, ki jih nihče ne nečuje in njih otročarije so pre- hajale v neslane fantovske burke, v zasmeho- vanje siromakov in druga podobna dejanja. Do stare Mete, stanujoče v Mihčevi bajti, so imeli sprva posebno veselje. Zvenica si je namreč vsako popoldne pripravila okusno malico: ka- vo, ocvrtje ali kako drugo jed, in kadar je zve- čer sedela v svoji nizki sobici pri mizi, na ka- teri so bili nastavljeni obrabljeni krožniki, te- daj so se odprla vrata in v izbo je prilezla sključena ženica, ki je bil Hribarjev Peter, pre- oblečen v staro beratičo.

»Revica, ali si lačna?« jo je nagovorila Mela s sočutnim glasom. Imela je namreč do-

bro srce, polno usmiljenja do ubogih, ter si je rada pritrkala od svojih ust, da je postregla siromaku.

Molče je prikimala namišljena beračica na vprašanje darežljive Mete, ki je vstala od mize, namignivši ubožici, naj sede na njeno mesto. Tako je navihanez povzril vso malico. Meta pa je zadovoljna, da je storila telesno delo usmiljenja, ki ji bo na sodnji dan odtehtalo veliko število grehov, šla brez večerje v posteljo, dasi je bila priboljška bolj potrebna kakor Hribarjev Peter, ki jo je na ta način večkrat opeharil; slednjic so ga izdali otroci in Metine dobrote je bilo konec.

Copkov Jernej je ob dolgih zimskih večerih, našemljen v neznanega berača, nagajal vdovi Srakarici, ki je s hčerko Tončka stanovala v koči blizu gozda. Bili sta ubogi, zraven pa sta se tujih ljudi grozovito bali. Ob prvem večernem mraku sta zagrnili okna ter zaklenili vrata, da ju ne poseti kak nepozvani gost. Ob takem času je lezel proti gozdu Jernej z debelo palico, oprtan z malho, napolnjeno s slamo; dolga siva brada, napravljena iz predvija, mu je segala do prsi. Prišedši do koče je globoko zakasjal, nakar je s pestjo udaril na vrata.

»Ze zopet eden.« se je zganila Srakarica, sedeča na peči, in kita, ki jo je pletla, ji je iz strahu pred poznim obiskom padla iz rok.

»Kdo je?« je Tončka šepetaje vpraševala »koz okno, privzdigovala zagrinjalo.

»Siromak brez hrane in prenočišča.« se je pačil zunaj Jernej, posnemovaje tujega berača.

»Nimamo prostora.« se je izgovarjala, nadržena po materi, ki ji je polglasno narekovala vsako besedo. »Soba je tesna, polna otrok in bolnika imamo. Vso noč ne bi imeli miru.«

»Vsega sem vajen.« je prosil Jernej med kašljanjem in bolestinim stokanjem. »Rad spim na slami brez odeje, da sem le pod streho pri dobrih ljudeh.«

»Niti slame nimamo.« je tajila Tončka. »Siromaki smo, kuhamo le enkrat na dan. Kar k sosedu pojdite, tam so zlati ljudje in otrok nimajo, z veseljem vam bodo postregli.«

»Za kakšen dar bi na vseeno prošil.« je silil Jernej. »Kar ubožcu daste, Bogu posodite in kdor siromaka odganja, Stvarnika zaničuje.«

»Krajcar mu nesi, da nama blažoslava ne odnese.« se je spomnila mati. S peči ji je pomolila denarnico, iz katere je Tončka vzela nekaj drobiža in že je hitela v vežo proti durim, vesela, da bo s skromnim darom odpravila vsiljivca. Ta pa je porabil ugodno priliko; ko je Tončka odprla vrata, je smuknil v vežo in od tam v izbo, kjer je sedel k peči.

»Tončka!« je zakričala na peči Srakarica, »steči k sosedu in Tineta pokliči, pa k Mihcu skoči po ata, oba naj prideta.« — Seveda se Tončka v temi ni upala iz sobe; mati pa je na dolgo in široko lagala, kako močan da je njeni sin Tine, ki je nedavno pretepel nekega potepuha, ata na, da vboje in razsaja, ker se redkokdaj vrne trezen iz Mihčeve gostilne.

Jernej se ni dal oplahiti. Razmere pri Srakarju so mu bile znane; vedel je, da Srakarica filma moža, ne sina Tineta, s katerima mu je grozila njena iznajdljivost. Sele ko se je ženica naveličala lagati, je počasi zapustil sobo. Mati in hči sta se oddahnili in drugi dan sta pripovedovali sosedom, na kakšen zviti način sta se odkrivali zlobnega potepuha.

V napol podrti Kapčevi bajti je živel takozvani »leseni« Jaka. Preživljal se je z izdelovanjem brezovih metel, katere je vezal po zimi, po letu pa jih je nesil prodajati. Pri njem se je osobito zvečer zbirala mladina, zakaj Jaka je bil mož, ki je veliko izkusil in marsikaj doživel ter je vedel mnogo povedati, pri čemer sta mu pomagali domišljija in laž. K njemu je zahajal tudi Remčev Luka. Dovtipi zabavnega metlarja so ga vabili v črno kočo, iz njih je mladi navihanez črpal marsikaj, kar je izpolnjevalo njegovo zgovornost. Pa tudi pošaliti in ponorčevati se je dalo z Jakom, kar je izpričenim fantalinom še najbolji ugajalo.

Sedeli so nekega zimskega večera v njegovi siromašni sobici. Jaka je vezal metle, fantje pa so mu pripravljali in čistili brezove vejice, čakaje, da bo ta pričel pokašljavati, kakor je imel navado, predno se je zamislil v kako daljšo povest.

»Začnite, Jaka!« so ga pričeli nagovarjati, ker mu to pot kar ni hotela izteči beseda. —

»Dolga naj bo povest, zanimiva in resnična; za plačilo dobite četrtinko kolenovca.« tako so krstili žganje, narejeno iz vode in špirita.

»Velja, držil!« je hitel prikrjevati Luka, ki je pravkar natlačil tobača v Jakovo pipo, ter mu jo je potisnil v usta. »Lagati pa res ne smete.« mu je porogljivo zabijal, »laž ima kratke noge in safan je nien oče.«

»Kdo pa laže?« ga je nevoljno »avrnil Jaka, zakaj izmišljenih pripovedk ni nikdar smatral za greh, ki je bil tudi fantom deveta briga, le nagajati so hoteli otroci, ki s hudobo ni maral imeti opravka.

»Torej začnite.« so ga priganjali fantje vedno silneje.

»Na povelje: en, dva, tri...« mu je ukazal Luka.

Jaka je prižgal pipo, krepko je potegnil vase dim, nakar se mu je razvezal jezik. Napeto so poslušali fantje povest o Robinzonu, ki jo je Jaka prihranil za noč. Čital jo je kot otrok, ko je hodil v šolo, in pozneje kot mladenič pri vojaki, kjer mu je okrašala marsikako dolgo uro. Nato so nastopili resni časi; boj za obstanek in želja po zaslužku sta mu vdihnili resnih misli, od takrat je ni ponavljal več. Nočoj pa se je v krogu mladine spomnil svojih mladih let in povesti, ki mu je bila najljubša v tisti dobi. — Pozabljivost mu je izbrisala marsikak stavek, večkrat mu je zastala beseda in tedaj je pihnil v zrak oblaček dima, da zakrije zadrego, v katero je zagazil. V pipi pa je telo s čudovito naglico in povest je potekala h koncu. Da pospeši gorenje, je popravljal s prstom pepel; takrat pa se je zasvetilo, žerjavica se je v drobnih iskrah razpršila iz pipe, ki je odletela v steno, pokrovecek pa je vzletel pod strop. Luka je namreč, predno je nabasal pipo, položil vanjo nekaj zr smodnika, ki so se vnela pod žerjavico ter napravila repračkovani učinek.

»Lagali ste.« so se smejali fantje, ne vedoč, kaj je pravzaprav povzročilo ves dogodek.

»Kazen za greh.« se mu je rogal Luka. »Že vnaprej sem vas opozoril, da ne smete lagati!« Jaka je molče poiskal pipo, ki jo je s pokrovom vred našel na tleh; povesti pa ta večer ni končal.

Podobni prizori so se ponavljali na Hribcih dannadan. Nobena noč ni minula brez kakšne posebne burke, zakaj ponoči so imeli Hribarjev Peter, Remčev Luka in Copkov Jernej posebno moč. Po dnevu so pestovali klaverno okrog doma, ali so tižali skupaj na »akem skrivnem kraju, poogovarjaje se, koliko so ga popili, koga so osmešili in kam jo bodo zopet mahnil, ko napoči noč. Radi surovosti in prevelike negajivosti niso imeli prijateljev. Pred vsem so črtili Pelinovega Naceta, ker se je ta, edini v vasi, vpisal v pevsko društvo. Zamerili so mu, da je prelomil besedo, ker dogovorili so se, da bodo plavali nad strankami. Nace pa se je premislil ter jih je pustil na cedilu. Oblubil so mu maščevanje. Neke temne noči so ga počakali v gozdu, koder se je vračal od pevske vaje. Sedli so ob poti za debelo bukev, na deblu pa je slonel lično porezan smrekov kolček.

»Tepsti ga ne smeta.« — je opomnil Luka tovariša, ko so čakali Naceta.

»Ne boj se.« — mu je odvrnil Peter, ki je zamislil načrt. — »Malo smejali se bomo in vse bo opravljeno.«

»Pa molčati moramo, da se ne izdamo. Hitro in brez besed se mora odigrati ta prizor; celo preglasno dihanje bi nam bilo lahko v pogubo.« — je razlagal Luka v strahu pred zandariji, ki so mu bili včasih že prav blizu, a se jim je dozdej še vedno srečno izmuznil.

»Peter in Jernej sta mu pritrdila in obljubila pozornost. Takrat se je začelo lahko zvižganje. Nace je prihajal proti gozdu. Treba se je bilo pripraviti. Petru je bila poverjena glavna naloga, odločil se je začeti. Ze so se razločili koraki; Jernej ga je na lahko dregnul s kolčcem v znamenje, da naj izpelje načrt. Peter se je prestopil za korak, iztegnil je roko, zagrabil in Nace je ležal na tleh. Preden se je zavedel, ga je držal tudi Luka, Jernej pa je pritekel s kolom, ki mu ga je skozi desni rokav topiča potisnil mimo hrbita v levi rokav. Nace je izgledal kakor razpet na križu.

Pomagati si ni močel, na pomoč klicati pa tudi ni hotel, ker ga je bilo sram. Sele ko sta ga

Peter in Luka postavila na noge, se je oddahnil ter je z naglimi koraki ouhitel proti domu. Hodil je po sredi poto, da ni z razpetimi rokami zadeval ob veje, in razmišljal, koga naj pokliče, da ga reši iz neprijetnega položaja. Spomnil se je Gričarjevega hlapca, ki ga je smatral za najboljšega fanta v vasi in nanj se je tudi obrnil.

»Jožef!« ga je poklical, prišedši pod Gričarjev kozolec, »pridi in pomagaj mi!«

Hlapec se mu je, zarit v seno, zaspano oglasil, čudeč se, kdo da ga kliče v tej pozni uri. Sele ko ga je Nace poklical vdrugo, je prilezel po lestvi s kozolca ter ga je osvobodil nadležnega kola.

»Hvala ti! Pa nikomur ne pravi!« ga je prosil Nace odhajaje. Jože pa se je že tisto jutro pohvalil domači dekli, kakšno telesno delo usmiljenja da je storil ponoči. Še pred poldnem je izvedela Pelinova Nežka, kaj se je dogodilo bratu. Takoj je uganila storilce in obsodila njih počenje.

»Ponočnjaki so bili, Nace, in nihče drugi.« je trdila bratu. Kadar je namreč govorila o Petru, Luku in Jerneju, je rabila vselej izraz: »ponočnjaki«, ker je imela nanje posebno piko. »Kar toži jih.« ga je ščuvala, »zaslužili so, sedeti morajo.«

»Kako naj jim dokažem? Tema je bila, nič kogar nisem poznal.« se je izgovarjal Nace. (Dalje sledi.)

Junakinja iz Štajra.

Povest. Prevaja ***

(Dalje.)

In zopet, o grenka, najtežja ura življenja, ki ga je s ponosom, častjo in v skrbeh že petdeset let živel Hendel, so skoraj obenem rekli Tan, Rajnhart in Holcmiler: »Gospod, vedno ste bili nesvarni, čeprav strogi, niti papežniki tega ne morejo tajiti, toda ta fant tukaj-le je nam vsem, posebno pa vam, svojemu plemenitemu očetu napravil veliko žalost in je po vsej pravici zaslužil kazen, zato vas prosimo, gospod, obsodite ga, in sicer po postavi, ki je vsikdar veljala v Štajru: na izgubo desne roke in glave.«

»Papežniki.« je s potemnenimi očmi in zlomljenim glasom govoril Hendel dalje: »Ako bi ne bilo njega, bi še danes na vislicah visel vaš Zeler, begar žena bo danes ali jutri po moji krivdi umrla v blaznosti. Moj sin je od mene prejel zasmeih in sramoto, ker me je prosil za Zelerjevo življenje, in moj sin je klečal pred menoj, da naj dovolim Zelerjev pogreb.«

Tudi sedaj je še vse tiho.

O dan, o dan.

O da bi se bilo na Dunaju zgodilo, kar je hotel Adler, o da bi mu bil cesar na dvorišču vpričo vsega cesarstva dal odsekati glavo.

Toda zapisano je v knjigi življenja: na najljubšem, kar ima, mora biti Hendel kaznovan, zato so se ga izogibale strela, kuga in meč.

Trudno je Hendel dvignil meč, roka mu je bila kakor mrtva, in meč je bil težak kakor nebo in zemlja, moral je obsoditi svojega lastnega otroka.

»Henrik Hendel, ker si umoril Štefano Švertner — bilo je, kakor bi z grozno besedo, ki jo je govoril, iz svojih orjaških sopihajočih prsi bruhal svojo dušo, svojo srčno kri: »moraš pretrpeti smrt, kakor je določeno v postavi, in sicer, ker je razglašen nagli sod...« prekinil je, dvorana se je okoli vrtela; li ne kleči Štefana v svoji borni obleki poleg bledega, krvavečega morilca, prav tako, kakor takrat, ko jo je obsodil na sramotni oder? Se li ne reže za njim črni mrtvaški obraz Zelerjev in njegovih tovarišev?

... boš tri ure posihmal pretrpeti smrt, in sicer pod mečem, kakor veli postava, da se ti najprej odseka glava in od mrtvega trupla... desna roka.«

Hriprav glas je zavpil:

»Ne, gospod, najprej roka, tako stoji v postavi.«

Hendel je v strašnem srdu po konci skočil in je škripajoč od bolečine zakričal: »Od mrt-

vega telesa, jaz hočam tako, to je moja postava. Moje telo je, ki ga predajem smrti, svojo lastno kri prelivam, toda mučil ga ne pustim. — Odložil je meč.

Henrik je mrtvaškobled, toda moško po konci se držeč poslušal sodbo, samo pri zadnjih besedah je zadržal. Umreti hoče, mora, ves svet mu je grob, ker je Štefana mrtva. Toda roko odsekati od telesa... kakor malo-pridnežu. Toda mora tako biti, ker ta prokleta roka je sladki Štefani zadala smrt. Prav ima, kdor je zaklical: od živega telesa.

Skozi vrste svetovalcev je šinilo kratko, živahno mrmranje, videlo se je, da so olajšana vsa srca. Najstarejši svetovalec Tan je stopil naprej in je rekel sodniku: »Gospod, hvala vam, ves štajer vam je hvaležen, to je vaš največji čin.«

Toda sodnik, ki je sedel na svojem stolu liki okamenela bolečina, mu je dal znamenje, naj molči. V spočitovanju pred bolečino je obmolnila vsa dvorana.

Može z rožnimi vencii so počasi in žumoma stopali naprej. Hendel jim je sledil s steklenimi pogledi, potem je še enkrat potlačil bol, ki mu je trgala srce, in je s hropečo sapo, z raztrganim glasom rekel staremu stotniku: »Gifin?... peljite ga za tri ure v mestno ječo.«

Spoštljivo je starec povešal meč. »Henrik.« S trudom je izgovoril Hendel najdražje mu ime, in bilo mu je, kakor da mora sedaj smrti predano telo svojega sina objeti in da mora pritisniti na svoje srce blede, povešeno glavo, ubogo glavo, ki jo je izročil rablju in njegovim pomagačem.

»Henrik, imaš li še kakšno željo — bi rad še s kom govoril — z materjo ali s kom drugim od naših, želiš našega luteranskega duhovnika?«

Sin ga je proseče pogledal s temnimi zmehanimi očmi, iz katerih je poleg neizmerne bolesti sijala neka čudovita luč, ki pa ni več iz tega sveta:

»Pustite me v miru! Nikogar nočem več videti, tudi luteranskega duhovnika nočem, zakaj ne, vam tukaj ne morem razodeti...«

In njegovo oko, iz katerega se je že odsvitala večnost, je iskalo s cvetjem oventanega mrliča, ki je še pred oknom plaval nad ogromno naraslimi množicami, toda sedaj se je začela krsta premikati naprej, pajčolan je zavihral okoli krste, menihov križ se je zgibal... in liki v gorah razsajajoči vihar je zopet zabučala molitev: »Ki te je, Devica, v nebesih kronal.« Med ljudstvom se je obče razvedelo in široko razglasilo: glavo in roko. In sedaj so mučenico, čije kri je po pravici morala biti maščevana, nesli naprej na njenem zadnjem potu.

Henrik je srepo z lesketajočimi se očmi gledal za krsto, nedopovedljiva zadnja bol mu je prebadala srce: stran jo nesejo, nikoli več je ne bo videl.

Z desno roko je v slovo zamahal proti tihi spavatici.

Rablji pa so ga na stotnikov mig že prijeli za roke, stari stotnik je rekel: »V mestno ječo, kakor je ukazal častivredni gospod sodnik.« Sodniku pa je rekel stotnik: »Gospod, dovolite, da po treh urah jaz in Rajnhart vse sama mesto vas opraviva v štajerdorfu na morišču. Uslišite našo prošnjo, pa med tem časom ostanite doma pri vaši gospe. Danes ste si sicer že pridobili veliko zmago, toda, kar je čez človeško moč, tega nihče ne zmore.«

Hendelnov ugasil pogled je sem ter tja begal med sinom, ki je stopal proti izhodu iz dvorane, ter med krsto, ki se je v modrem jutranjem svitu visoko nad cesto zibala v zraku. Dvignil je roko, na kateri so se napele modre žile; močični srebrni meč mu je s silnim žvenketom iz rok padel na tla. »Zmaga!« je hripavo rekel, v najsrdečiji bolesti je sklepetal z zobmi, »haha, moja da je zmaga?« Oropan svojega kraljestva, svoje moči in svojega otroka je zasopihal s krvavo se penečimi ustnicami: »Ona tam-le... Štefana... je zmaga...«

Potem si je zopet vzel srce, še enkrat se je premagal z zadnjo silo svoje volje ter se ozrl okoli — sina pa ni videl nič več.

»Tan.« je na videx miren prekinil molk, »kaj mi je še storiti... danes? S kapelice vs. Marijete pada — in ni mogel naprej govoriti.

XV.

Narednik Štifteger je po povelju deset strelcev postavil na trg pred mestno hišo, sam pa je s štirimi tovariši ostal doli na dvorišču. Z mirnim, zamišljenim obrazom se je naslanjal na ograjo pri vodnjaku in je napeto prisluškaval, kaj se godi gori v dvorani. Okoli njega so stali drugi strelci in so tudi zvesto poslušali, toda le tuintam je bilo slišati kako vtollo besedo.

Vse tiho je bilo v hiši. Na mah je bilo slišati močični Hendelnov glas, ki je nekoliko oslabljen prihajal skozi zidove.

Rudolf Štifteger in tovariši so vedeli, da se zgoraj vrši sodba nad njihovim nekdanjim stotnikom. Štifteger je po tihem rekel: »Čujte me, tovariši, pošten in hraber, lep in ljubezniv je bil, ne-li? Takega ne bomo dobili nikdar več.«

Mahoma je nastal v hiši hrušč in trušč, katoličani so prišli po stopnicah doli, drug za drugim stopajo, silno resni so njihovi obrazi in grozno je njihovo skrivnostno šepetanje. Rudolf se je na svojih dolgih krakih stisnil k stopnišču in je prisluškoval — ter se je bled kakor kreda opetkajoč se vrnil. »Ljudje, ljudje.« Zgenili so se proti njemu: »Kaj je, kaj je?«

»Umreti.« je sopihal Rudolf, tiščalo ga je v vratu, mrmral je nerazumljive besede, potem je poln žalosti zavpil: »Ljudje, umorili ga bodo! Glavo in roko.« Treščil je puško v kot, sedel je na rob vodnjaka in je v roke zagrebel svojo sršavo, medvedjo glavo.

V nemi žalosti, drug drugemu šepetajoč v pretrganih stavkih, so stali tovariši okoli njega. V hipu je Rudolf Štifteger odmaknil roke z obraza in je divje odločen vstal.

Stokrat in stokrat so s trga sem udarjale na uho grozna besede: glavo in roko, Rudolf se je visoko po konci sklonil, vzel je puško s kota in jo je nabasal.

(Dalje prih.)

Književnost.

Josipa Jurčiča spisi, uredil dr. Ivan Grafenauer. Cena broš. izvodu 20 K, vez. 30 K. VI. zvezek: Cvet in sad, Hči mestnega sodnika, Kozlovska sodba v Višnji gori, Dva brata. — V. zvezek: Sosedov sin, Sin kmetkega cesarja, Med dvema stoloma. — VI. zvezek: Dr. Zober, Tugomer. — Kdo ne pozna Jurčiča! Vedno nam je nov, kadar ga zopet vzamemo v roko. Nedosežno poznavanje ljudske duše, njenih veselih in žalostnih, tragičnih in šegavih strani, ki veže iz njegovih spisov, je ono, kar nas tako veže nanj. Dr. Iv. Grafenauer je znal zbrati njezdve tako priljubljene spise v lepi zbirki, ki obsega več zvezkov, ki tudi po opremi in tisku povsem zadovoljijo čitatelja. Kadar ti je dolgčas, ali se neveščno počutiš, vzemi Jurčiča v roke. Kmalu boš pozabil na svoje nerazpoloženje in sprehajal se boš po šumnih gozdovih in zelenih gričih naše domovine; razgovarjal se boš ves vesel z ljudmi pristnega slovenskega kova. Zvezek Jurčiča prijetno okrajaš par uric in človek je po čitanju veder ter zmožen novega dela. Knjige se dobe v Jugoslov. knjigarni v Ljubljani.

Fr. Erjavec, Izbrani spisi. Uredil Ivan Dornik. Cena vez. izv. 30 K. I. zvezek: Povesti: Na strijčevem domu, Hudo brezno, Huzarji na Polici. — Erjavec se prišteva prvim našim pripovednikom. Priznati se mu mora, da je globok poznavalec ljudske duše, radi česar ga človek tako rad v roko vzame in čita. Naravnost nedosežni so njegovi pojmi živalskega življenja. S kako ljubeznijo in mislimi nam zna risati vsako malenkost ter nam napraviti majhno stvar nad vse zanimivo. V I. zvezku zbrane povesti so pravi biseri. Erjavčeve pripovedne zmožnosti. Knjiga se dobi v Jugoslov. knjigarni v Ljubljani.

Mladinskega lista »Vrtca« in Angelčkan 1. številka je ravnokar izšla. »Vrtca« z »Angelčkom« stane za vse leto 26 K, »Angelček« sam 10 K. Naroča se pod naslovom: Uprava »Vrtca«, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 80. Li-sta staršem toplo priporočamo.

Imate bolečine? V obrazu? V celem telesu? Vaše mišice in žilci vam odpovedujejo? Poizkusite pravi Fellerjev Elza-Fluidi! Dodeta se čudili 6 dvojnatih ali 2 veliki špečjaini steklenici 42 kron. Državna trošarina posebej.

Ali trpite na počasni prebavi? Na slabem apetitu? Zaprtju? Proti temu pomagajo prave Fellerjeve Elza-kroglice! 6 škatlic 18 kron. Prava želodec okrepujoča švedska tinktura 1 steklenica 20 kron. Omoi in poštnina posebej, a najceneje. Eugen V. Feller, Stubica donja, Elsa trg št. 16, Hrvatska. A.

Poslano.

Proti koncu minulega leta so poročevalci listov kar tekmovali med seboj, kdo bi kaj več poročal o izseljencih, parobrodskih družbah in agentiv, obenem se je pa listom zdelo muno poročati, čitateljem tudi, da podpisani nimam nobene pravice, prodajati potne liste za potovanje v Ameriko ali nazaj. Vsem tistim, ki se za potovanje v Ameriko zanimajo, vladno naznanjam, da imam že 16 let oblastveno potrjeno pravico izdajati vozne listke za parobrodno družbo Cosulich-Line v Trstu in ker delujeva z družbo v najlepšem soglasju v korist potnikov, zastopam to družbo še sedaj in jo bom zastopal tudi za naprej.

Z odličnim spoštovanjem

SIMON KMETEC,

glavni zastopnik paroplovne družbe

Cosulich-Line v Trstu,

Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 20.

* Uredništvo za spise pod tem naslovom ni odgovorno.

Izgubil se je lovski pes

pod imenom „Lauff“, na lovu v Gameljnah.

Najditelj dobi primerno nagrado.

Mih. Bohinc, Zapoge, Gorenjsko.

Prvovrstne PFAFF šivalne stroje

za šivilje, krojače in čevljarje z večletno garancijo ter posamezne dele, igle, olje itd. za vsakovrstne šivalne stroje priporoča Ign. Volk, Ljubljana, Sodna ulica št. 7.

Hiša — v majhnim vrtom na delati je napredaj. — Več se poižve pri Simonu Kovaču Ježa 16, pri Grnatah.

Proda se mlaticilnica na vrtilni pogon (gopel). Natančneje se izve pri Antonu Cinkole, Lakenc št. 3, pri Mokronogu.

Oskrbnik z delavno družino z nekaj premoženja se sprejme za večje posestvo na Dolenskem. Plača 69% pridelka. Naslov pove upriva Domoljuba pod št. 175.

Pozor mlinarji! Ravnokar došla prvovrstna sita (pajtni) vseh vrst, ki e dobe v trgovini August Cadež, Ljubljana, Kolodvorskaul. 35, nasproti »Stare Tišlerjeve gostilne«.

Poroč prstani
Double verižice
Stenske ure

Bučilke

Zeane ure

Uhani

Najstarejša trgovina ur, zlatnine in srebrnine

F. ČUDEN

LIUBLJANA 22, Prašernova 1.

Zahtevajte ponudbe!

Primešaj krmí Mastín!

V smislu odloka deželne vlade za Kranjsko v Ljubljani z dne 18. julija 1899., št. 10.595, ki mi ga je mestni magistrat ljubljanski izročil dne 28. julija 1899., št. 25.255, smejo dietetično sredstvo Mastín, redilni prašek za prašiče in za vsako živino, lekarnarji, trgovci, drogistí in kramarji prosto prodajati. Mastín je kot prosti obrtni predmet oglešan. V Ljubljani, dne 3. avgusta 1900, mag. opr. št. 28.561. Ako Mastína v lekarnah in trgovinah ne dobite, ga naročite po pošti. — 5 zavojev Mastína stane K 50.— in se jih pošlje poštne prosto na dom.

Mazilo zoper garje (naftol-mazilo) uniči pri ljudeh garje, lišaj, srbečico, kožne bolezni in izpuščaj; pri živini uniči garje. Lonček tega mazila velja po pošti K 15.—.

Lekarnar Trnkoci v Ljubljani
(Slovenija) zraven rotovža.

Kdor potuje v Ameriko

nil kam drugam, in rabi popolno košaro, jo dobi pri meni, je domač izdelek, najboljše kakovosti in najceneje.

Anton Merhar, pletarski mojster,
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 22.

Domačo semensko deteljo

kupnje vedno po najvišji ceni Fran Pogačnik, trgovina z žitom, moko, semeni in deželnimi pridelki v Ljubljani, Dunsjska cesta 36.

TRST-AMERIKA

Angleška parobrodna družba
CUNARD LINE.

Zastopstvo za Jugoslavijo: Jugoslavenska banka d. d., ZAGREB.

Odprava potnikov I. II. in III. razr. preko Trsta in Cherbourg-a v New York. Sprejema naročila za prostore na parnikih za Grčijo, Anglijo in Ameriko, ter obratno za Jugoslavijo.

Natančna pojasnila daje:

CUNARD LINE, ZAGREB,
Vrhovčeva ul. 15.

Uzajemna zavarovalnica

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 17.

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru.
2. Zvonove proti razpokam in prelomu.
3. Sprejema v novoustanovljenem življenjskem oddelku zavarovanja.

Skupno premagamo skupne težave! Svoji h svojim

STROJE:

Gepel'ske, slamoroznica, trijerje, fino strojno opeke, cement-portland za napravo strešno opeke in b. o. sol nudi najceneje tvrka ANTON KASMAN, Škofja Loka, Gorenjsko.

Miši - podgane stenice - ščurki

In vsa golazen mora poginiti ako porablja moje najbolj preizkuš. in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim 12 K, za podgane in miši 12 K, za ščurke, posebne močne vrste 20 K, posebno močna tinktura za stenice 12 K, uničevalec moljev 10 K, prašek proti mrčesom 10 in 20 K, mazilo proti ušem pri ljudeh 5 in 12 K, mazilo za uši pri živini 6 in 12 K, prašek za uši v obleki in perilu 10 in 20 K, tinktura proti mrčesu na sadju in na zelenjadi (unič. rastl.) 10 K, prašek proti travljam 10 K, mazilo proti garjam 14 K.

Pošilja po povzetju Zavod za eksport: M. JUNKER, Petrinjska ul. 3, ZACREB 1.

ERJAVEČ & TURK

TRGOVINA Z ŽELEZNIČNO
pri „ZLATI LOPATI“ preje
Hammerschmidt (Mühlisen)
Ljubljana, Valvazorjev trg št. 7,
— nasproti križanske cerkve. —
Zaloga cementa.

Modna in manufakturna trgovina

„Pri Ivanki“

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 29

priporoča svojo veliko zalogo raznega blaga, kakor: sukno in žamet za moške, svilo in volneno za ženske obleke, hlače, modro kotenino, cefirje, oxforde, rujavo in belo kotenino, kotenino za rjuhe, cvilja za postelje, raznovrstne odeje, različne barhente, volnene in svilene robce, nogavice in sukanec, ter drugo, po najnižji ceni.

Agitirajte
za
„Domoljuba“

Anton Kunstek Ljubljana, Kopitarjeva ul. 4,

priporoča svojo veliko zalogo

usnja in čevlj. potrebščin

na drobno in debelo.

Tovarna

JOS. REICH

Ljubljana, Poljanski nasip 4. Podružnica: Selenburgova ul. 4

PODRUŽNICE:

MARIBOR

Gosposka ul. 58.

NOVO MESTO

Glavni trg.

KOČEVJE

št. 59.

Barva vsakovrstno blago.

Kemično čisti obleke.

Svetlolika ovratnike, zapestnice in srjace.

Poudrite ose neporabno zlate in srebrne star denar, tolarje, srebrnike, zlatnike itd. ker vam ose to leži doma o shrambi brezobrestno, torčki

I. Augustin,
Ljubljana, Dunajska cesta št. 36.

SIVALNE STROJE in potrebščine, najboljše vrste, prodajava: Reboj & Jazbec v Kranju.

Nekaj za Vas!

Racionalno negovanje lepote.

Hočete li obraz in roko racionalno negovati, pege, macesle odpraviti, hrupavo kožo mladostno in pržno napraviti, uporabljajte Fellerjevo pravo Elsa-obrazno in kožo-obnavljajočo pomado i veliki porcelanski lonček 15.-K. Elsa toaletne umivalne pastilje i škatljica 10-20 K. Pomada za ustnice 2.- in 4.- K.

Prvovrstno naravno negovanje las.

Nast las napreduje, kožo na glavi izsušuje, pišče in prazano osivlost pripravljajo Fellerjeva prava Tannokina pomada za rast las, i veliki porcelanski lonček 15.-K. Močno hranovno milo za glavo 14.-K. Ogrska pomada za brke po 6.- in 8.-K. Neškodljiva olja za las, oruhovo olje mala steklenica 6.-K, velika 20.-K. Shampoo sa umivanju las 4.-K.

Ideal vseh mil

je Fellerjevo Elsa lilijno mlečno milo 18.-K. Teškoče lilijno mleko 12.- in 15.-K. Najčistiji Glycerin 6.- in 20.-K. Vazelin po 8.-, 7.- in 12.-K. Neškodljivi puder za obraz v različnih po 5.-K. Barvilo rdeče za obraz 10 pisem 20.-K.

Najmočnejše francosko žganje

najčistija prodvojna roba, manjša steklenica 15.-K, velika 25.-K. Elsa Kolonakova voda v steklenicah 7.- in 23.-K.

Puder gospe, katere se v to razume

je pravi dr. Klingerjev zega-puder, bel, rosa, velike elegantne škatlje 21.-K.

Proti potonju telesa

deluje zanesljivo Fellerjev Elsa šipalni prašek i škatljica 10-20 K.

Kaj je „Elsa Fluid“ to zna vsaki!

6 dvojnatih ali 2 splošni steklenici 42.-K.

Za usta in zobe!

Hega zobni prašek s kisikom, i škatljica 20.-K. Dr. Heiderjev zobni prašek i škatlja 6.-K. Elsa voda za usta 20.-K, zobna krtačica od 10.-K naprej.

Proti mrčesom

kakor muhe, bolhe, stenice, ruzi, zanesljivo in temeljito deluje Elsa mrčesni prašek, velika škatlja 15.-K. Tinktura zoper stenice 20.-K. Naphtalin od 2.-K naprej.

Miši in podgane!

Mišji strup 8.-K. Strup zoper podgane 8.-K in 10.-K.

Omot in poština

se računata posebej, toda najceneje. Čim več se na enkrat naroči, tem manj dražo stroški to robo.

Pri vprašanjih

naj se prilože poštno znamke za odgovor.

I. Naročila se adresirajo na:

EVGEN V. FELLER, lekarna,
Stubica donja, Elsatrg 16 Hrvatska.

„Slovenska banka“ v Ljubljani

Dovoljujemo si naznaniti, da je naš novoustanovljeni zavod „Slovenska banka“ s 30 milijoni kron delniške glavnice, pričel poslovati začasno v prostorih na Krekovem trgu št. 10. Pozneje se preseli v lastno hišo, Stritarjeva ulica št. 7.

Naš zavod se peča z vsemi v bančno stroko spadajočimi posli ter:

sprejema vloge na knjižice in tekoči račun, ter jih najugodnejše obrestuje;
 eskomptuje in vnovčuje menice, čeke, kupone in izžrebane vrednostne papirje;
 financira industrijska in trgovska podjetja;
 kupuje in prodaja vrednostne papirje, devize in tuji denar;
 daje predujme na vrednostne papirje in na knjižne terjatve;
 prevzema vrednostne papirje v shrambo in v oskrbo;
 izvršuje vsa borzna naročila;
 izdaja čeke in akreditive na banke v tuzemstvu in inozemstvu.

V poslovni zvezi smo z največjimi **amerikanskimi bankami** ter smo ustanovili posebni **amerikanski oddelk**, kateri vnovčuje na našo banko izstavljene čeke američanskih bank in posreduje vnovčenje čekov in nakaznic izstavljenih na druge zavode.

Upravni svet „Slovenske banke“.

Zahtevajte cenik
zastonj in poš-
nine prosto!

Zahtevajte cenik
zastonj in poš-
nine prosto!

H. Suttner, Ljubljana št. 1

Mestni trg št. 23.

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici.